АНОНС
НОМЕРА

Сторінками «Діалогу...» 2-5 ст.

Студентське літо 11 ст.

З іменем Шевченка 16 ст.

30 вересня 2014 року, №13-18 (181-186)

ЗАМОК

Газета Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту ім. Тараса Шевченка

НОВИЙ ЗАКОН – НОВІ ПРІОРИТЕТИ

Афанасій ЛОМАКОВИЧ, ректор інституту

Вищі заклади освіти України вступають в особливий етап своєї діяльності. Прийняття Закону України «Про вищу освіту» окреслює зміни, які регламентуватимуть діяльність ВНЗ упродовж наступних років, та обумовлює конкретні завдання на поточний навчальний рік.

Підготовча робота до поетапного впровадження названого Закону передбачає розробку системи заходів, чітких кроків, що стосуються різних граней діяльності навчального закладу. Це, зокрема, ущільнення навчальних планів у зв'язку зі зменшенням обсягу одного кредиту ЄКТС із 36 до 30 годин, зменшення максимального навчального навантаження науково-педагогічного працівника із 900 до 600 годин на навчальний рік, зміни у виплаті надбавок до посадових окладів науково-педагогічних працівників, реорганізація процедури ліцензування та акредитації у зв'язку зі створенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, припинення прийому на здобуття вищої освіти за освітньо-кваліфікаційними рівнями молодшого спеціаліста та спеціаліста, фундаментальні змін у діяльності педагогічного коледжу у зв'язку із вилученням із системи вищої освіти підготовки молодших спеціалістів на основі 9 класів та віднесення таких навчальних закладів до системи професійно-технічної освіти. Вводиться ступінь молодшого бакалавра (підготовка на основі повної загальної середньої освіти), ліквідовується термін «рівні акредитації», змінюється перелік спеціальностей, галузей освіти і науки, за якими готуватимуться фахівці, та інше.

Окрім того, серйозні зміни торкнуться захисту дисертацій особами, які завершили навчання в аспірантурі та докторантурі, механізму нострифікації дипломів, окреслено нові підходи щодо автономії навчальних закладів, їх фінансування тощо. Все це вимагає серйозної, вдумливої, прогностичної діяльності колективу, спрямованої на реалізацію основних положень Закону.

2014–2015 навчальний рік ми практично розпочинаємо у новому статусі – гуманітарно-педагогічної академії. На сьогодні затверджено Статут Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка Тернопільською обласною радою та погоджено Міністерством освіти і науки України. Для реєстрації Статуту та отримання нового свідоцтва про юридичну особу розпочато процедуру реорганізації навчального закладу шляхом перетворення інституту в академію. Також окреслюються основні процедурні моменти, які будуть реалізовані впродовж двох наступних місяців, а також найвагоміші кроки щодо переходу до функціонування академії. Реорганізація інституту в академію є важливим досягненням у розбудові навчального закладу, оскільки створює певні гарантії для його самостійності та автономії.

Новий статус зобов'язує нас зробити акцент на підготовку магістрів, відкриття аспірантури, виконання докторських дисертацій, проведення фундаментальних та прикладних наукових досліджень, участь у міжнародних програмах, подальший розвиток інфраструктури академії тощо.

Треба вивчати питання щодо функціонування коледжу в системі професійно-технічної освіти з метою підготовки молодших спеціалістів, які вступатимуть на освітньо-професійну програму бакалавра за скороченим терміном.

Магістратура в майбутньому буде диференційованою: освітньо-професійна (1,5-2 роки) та науково-професійна (2 роки). Наш шлях, зрозуміло, перший – освітньо-професійна магістратура. Маємо підстави для ліцензування магістерської програми з фізичного виховання (завідувач кафедри медико-біологічних основ фізичного виховання Довгань О.М. отримала вчене звання професора). Оскільки в минулому році створена кафедра педагогіки вищої школи (завідувач кафедри – професор Бенера В.Є.), є можливості для відкриття магістратури за спеціальністю «Педагогіка вищої школи». У найближчій перспективі можна було б вивчити питання щодо відкриття магістерської програми «Управління навчальним закладом» (за типом), розпочати підготовку до ліцензування магістратури за спеціальністю «Мова та література (англійська)» (з огляду на виконання програми для отримання вченого звання професора Янковим А.В.), «Соціальна педагогіка» (доцент Данильчук Л.О. завершила навчання в докторантурі й подала дисертацію у спеціалізовану вчену раду), «Дошкільна освіта».

У минулому році ми успішно пройшли чергову акредитацію всіх напрямів і спеціальностей. Найближчим часом отримаємо нову ліцензію та сертифікати. Але цей факт аж ніяк не дає нам підстав для самозаспокоєння. Треба шукати варіанти ліцензування нових напрямів підготовки та спеціальностей. Уже в цьому році є всі шанси ліцензувати підготовку бакалаврів та спеціалістів із «Соціальної педагогіки» за заочною формою навчання, можна вивчити можливості ліцензування цієї спеціальності у педагогічному коледжі.

Плануємо розширити перелік послуг щодо перепідготовки фахівців, що на сьогодні проходить за спрощеною процедурою. Навчальний заклад має всі підстави здійснювати перепідготовку спеціалістів із «Технологічної освіти», «Фізичного виховання» та «Біології».

Необхідно повернутися до питання ліцензування підготовки до вступу у вищі навчальні заклади. Це і додаткове академнавантаження, і вид профорієнтаційної роботи.

Аналізуємо можливості ліцензування нових спеціальностей: «Здоров'я людини», «Фізична реабілітація», «Професійна освіта». Остання має різні спеціалізації: Комп'ютерні технології, Дизайн, Туристичне обслуговування, Документознавство та інші.

У новому Законі особлива увага звертається на освітню програму за спеціальністю «Богослов'я». І це питання варто вивчити. Рідко який навчальний заклад у структурі своїх корпусів має такий потужний храм. Вже зараз вивчаємо пропозиції від Департаменту освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації щодо підготовки фахівців із християнської етики, повертаємось до запровадження спецкурсу «Християнська етика» на окремих спеціальностях.

Цілком логічно, що організація навчального процесу в цьому навчальному році буде складною. Енергетична криза торкнеться всіх галузей, у тому числі й освітньої. Ректорат прийняв непросте рішення перейти на шестиденний робочий тиждень, ущільнити навчальний процес четвертими парами, теоретичне навчання завершити 1 грудня, сесію ущільнити до 7 грудня. Для студентів зробити канікули з 8 грудня по 15 лютого. Графіки навчального процесу у другому семестрі змінити залежно від ситуації. Незважаючи на ці рішення, знівелювати якісні характеристики підготовки фахівців ми не маємо права. І це, у першу чергу, залежить від складу кадрового потенціалу, систематичного внутрішнього моніторингу та грамотного аналізу результатів навчальної діяльності, а також від нашої самоорганізації і навіть патріотизму та самопожертви, що дає позитивні результати. Так, коли постало завдання вводити накази про перевід студентів на старші курси через систему ЄДЕБО, внутрішній контроль сприяв різкому зменшенню кількості студентів, які мали академзаборгованість.

В умовах загрози цілісності і незалежності України система виховання займає чільне місце. Безумовно, що упродовж останнього часу нація відроджується, зростає значення національної символіки та національної ідеї. Такі тенденції найбільш характерні для молоді (і ми бачили це на прикладі Майдану). Це вселяє оптимізм. Але треба, щоб із молоддю працювали старші наставники не згідно наказу, а за покликом душі. Тому ми прийняли рішення призначати кураторів за бажанням. І ця ідея вже працює. У минулому році розроблено проект Концепції національно-патріотичного виховання, та система потребує вдосконалення і завершення, щоб стати основою для виховної роботи серед дітей і молоді.

Пріоритети наукової діяльності у Законі України «Про вищу освіту» визначають стратегію системної кадрової політики вищого закладу освіти. Для навчального закладу є визначальними розгортання наукової роботи шляхом проведення наукових досліджень і забезпечення творчої діяльності учасників освітнього процесу, підготовка наукових кадрів вищої кваліфікації і використання отриманих результатів в освітньому процесі; забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності; налагодження міжнародних зв'язків та розвиток міжнародної діяльності в галузі освіти, науки, спорту, мистецтва і культури.

Згідно із визначеними Законом основними напрямами міжнародного співробітництва у сфері вищої освіти такими напрямами міжнародного співпраці для вищого закладу освіти є участь у програмах двостороннього та багатостороннього міждержавного обміну студентами, аспірантами, докторантами, науково-педагогічними та науковими працівниками; створення спільних освітніх і наукових програм з іноземними ВНЗ, науковими установами, організаціями, зокрема у програмі ТЕМПУС; направлення осіб на навчання у закордонних вищих навчальних закладах.

Наукова та інноваційна робота у ВНЗ є невід'ємною складовою освітньої діяльності і проводиться з метою інтеграції наукового, освітнього і виробничого компонентів у системі вищої освіти. Організація наукової і науково-технічної діяльності університетами, академіями, інститутами є обов'язковою.

Слід наголосити на прикінцевих та перехідних положеннях Закону щодо підготовки наукових кадрів. Підготовка кандидатів та докторів наук, що здійснюється ВНЗ та науковими установами і започаткована до набрання чинності цим Законом, продовжується в межах передбаченого строку підготовки. Особи, які закінчили аспірантуру або докторантуру до набрання чинності цим Законом, мають право на захист дисертації протягом одного року. За результатами захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук та наукового ступеня доктора наук здобувачам наукових ступенів присуджується науковий ступінь кандидата або доктора наук та видається диплом кандидата або доктора наук. Науковий ступінь кандидата наук після набрання чинності цим Законом прирівнюється до наукового ступеня доктора філософії, а вчене звання старшого наукового співробітника – до вченого звання старшого дослідника. Особам, яким до набрання чинності цим Законом присвоєно науковий ступінь кандидата наук, за їхнім бажанням ВНЗ (наукова установа), у спеціалізованій вченій раді якого (якої) захищено дисертацію, може видавати диплом доктора філософії з відповідної галузі науки.

Присвоєння вченого звання професора, доцента та старшого дослідника здійснюватиметься вченими радами ВНЗ (наукових установ) відповідно до законодавства і затверджується атестаційною колегією центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки. Наявність відповідного наукового ступеня або вченого звання є кваліфікаційною вимогою для зайняття науковим працівником відповідної посади.

Принципи і положення науково-педагогічної діяльності, визначені Законом України «Про вищу освіту», стали предметом детального вивчення на наукових семінарах, засіданнях кафедр, вчених радах факультетів і, без сумніву, будуть виконані якісно й у відповідні терміни.

ВІТАЄМО!

Атестаційна колегія Міністерства освіти і науки України присвоїла вчені звання "Професор" і "Доцент" науково-педагогічним працівникам нашого інституту

ДОВГАНЬ Олена Михайлівна
кандидат біологічних наук, професор

ЩЕРБЯК Юрій Адамович
доктор педагогічних наук, професор

ДУХ Ольга Ігорівна
кандидат біологічних наук, доцент

ЦИЦЮРА Неля Іванівна
кандидат біологічних наук, доцент

ФУРМАН Олена Андріївна
кандидат педагогічних наук, доцент

ПРИЙМАС Наталія Володимирівна
кандидат педагогічних наук, доцент

БІЛОСЕВИЧ Іван Анатолійович
кандидат педагогічних наук, доцент

"ДІАЛОГ ДВОХ КУЛЬТУР":

Цьогорічний X українсько-польський літературно-мистецький форум "Діалог двох культур" виявився ювілейним багатократно: окрім власного десятиріччя, він був приурочений 200-літтю від Дня народження Тараса Шевченка і 205-річчю від Дня народження Юліуша Словацького, 10-ій річниці створення Обласного літературно-меморіального музею Юліуша Словацького у Кременці; у його рамках проходили ювілейні X Міжнародні зустрічі науковців, літераторів і музейників, V Міжнародний фотографічний пленер у Кременці, а також XVI Міжнародні культурно-мистецькі зустрі-чі та XVI Міжнародний художній пленер.

Організаторами Форуму виступили Міністерство культури України та Міністерство культури і національної спадщини Республіки Польща, Тернопільська обласна і Кременецька районна ради, Тернопільська обласна і Кременецька районна державні адміністрації, Кременецька міська рада, Обласний літературно-меморіальний музей Юліуша Словацького у Кременці, Тернопільський обласний методичний центр народної творчості, Генеральне Консульство Республіки Польща в Україні (м.Луцьк), Фундація "Допомога полякам на Сході" (Варшава), Музей Юзефа Пілсудського у м.Сулеювку (РП). З організаторами Форуму співпрацювали Інститут літератури ім.Т.Г.Шевченка НАН України, Кременецький гуманітарно-педагогічний інститут ім.Тараса Шевченка, Федерація польських організацій в Україні.

Після офіційної зустрічі учасників "Діалогу..." в районній раді відбулось покладання квітів до пам'ятника Тарасові Шевченку в міському парку та на могилу Саломеї Словацької-Бекю на Туницькому цвинтарі. До присутніх звернулися відомий український поет і громадський діяч Дмитро Павличко і польський поет, уповноважений за проведення "Діалогу..." від польських інституцій Маріуш Ольбромський.

У парафіяльному костелі святого Станіслава пройшло урочисте богослужіння, учасники якого поклали квіти до барельєфу Юліуша Словацького, а також оглянули вернісаж "Святині, піднесені з руїн", де представлено відреставровані польські та українські художні роботи.

На традиційному "Святі вулиці Юліуша Словацького" було організовано виставку тематичних квіткових композицій, виконаних учнями і студентами навчальних закладів міста, а також вернісаж художніх робіт учасників українсько-польського мистецького пленеру, художників місцевого гурту "Гладущик" та інститутського колективу "Палітра".

Місцем урочистого відкриття X Міжнародного літературно-мистецького форуму "Діалог двох культур" традиційно став Літературно-меморіальний музей Юліуша Словацького. До учасників ювілейного дійства звернулися голова Тернопільської обласної ради Василь Хомінець, заступник голови Тернопільської ОДА Леонід Бицюра і кременецький міський голова Роман Ванжула, голова Української Всесвітньої Координаційної Ради, Герой України Дмитро Павличко, представник Міністерства культури і національної спадщини Республіки Польща Кристина Марчик, директор Музею Юзефа Пілсудського в Сулеювку Кшиштоф Ярачевський, заступник голови Управління Національної Спілки польських письменників Івона Смолка, голова Тернопільської обласної організації Національної спілки письменників України Євген Безкоровайний, провідний науковець Інституту літератури ім.Т.Г.Шевченка НАН України Ростислав Радишевський, Консул Республіки Польща в Луцьку Беата Бживчи та співорганізатори Форуму Маріуш Ольбромськийй і директор Літературно-меморіального музею Юліуша Словацького Тамара Сеніна.

Поважні гості були запрошені до Музею для огляду його експозицій. У процесі екскурсій звучали виступи польської піаністки Марії Вільчек-Баки та кобзаря, кременчанина Василя Жданкіна. Увазі відвідувачів була запропонована виставка "Спадщина діалогу", де представлені публікації за 10 років українсько-польських мистецьких зустрічей і діяльності Музею Юліуша Словацького. Коментували виставку українські та польські фахівці.

Урочиста академія, присвячена 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка та 205-літтю від Дня народження Юліуша Словацького, проходила в читальному залі бібліотеки Кременецького гуманітарно-педагогічного інституту ім.Тараса Шевченка. Програма ювілейного засідання включала виступи польських науковців – професора Богуслава Допарта ("Портрет пророка України в творчості Тараса Шевченка, Юліуша Словацького та Богдана Залеського") і дослідника з Варшави Анни Млинік ("Тарас Шевченко серед польських засланців в Оренбузькій губернії"); українських фахівців – професора Львівського університету Йосипа Лося ("Концепт ідентифікації у XXI столітті: Україна, Польща, Європа у контексті творчості Юліуша Словацького і Тараса Шевченка") і заступника директора Інституту літератури ім.Т.Г.Шевченка НАН України Сергія Гальченка ("Альбом офортів Броніслава Залеського "Життя киргизьких степів" – результат творчої співпраці із Тарасом Шевченком").

Український підхід до висвітлення теми конференції продемонстрували науковець Інституту літератури ім. Івана Франка, професор Євген Нахлік, луцький релігієзнавець Володимир Рожко, професор Львівського університету ім.Івана Франка Ігор Павлюк, науковці Інституту літератури ім.Т.Г.Шевченка НАН України Наталія Єржиківська і Павло Михед, літературознавці Київського національного університету ім.Тараса Шевченка Тетяна Ємець і Тетяна Шептицька, наукові співробітники вітчизняних музеїв Павлина Дунай (Київ) і Василь Горбатюк (Хмельницький). Частина учасників конференції здійснили порівняльний аналіз творчості українських і польських майстрів слова: професор Київського національного університету ім.Тараса Шевченка Олександр Астаф'єв, професори Люблінського Католицького Університету ім.Яна-Павла II Влодзімеж Торун і Генрик Дуда, науковець з Варшави Ян Склодовський, львівський письменник Олександр Гордон, професор Варшавського університету Валентина Соболь, науковець Криворізького університету Лариса Донченко, літературний критик Теодозія Зарівна, доцент Уманського державного педагогічного університету ім.Павла Тичини Марина Павленко.

У Кременецькому центрі вільного часу "Панорама" пройшли ювілейні літературні читання за участю українських і польських авторів. Свої твори запропонували Маріуш Ольбромський, Теодозія Зарівна, Павло Вольвач, Олександр Гордон, Казімеж Бурнат, Кшиштоф і Кароліна Колтун, Єва Найвер, Валерія Богуславська, Іван Потій, Ольга Біркова, Тамара Сеніна, Олександр Марченко, Наталія Перескокова та інші. Літературні читання вели заступник голови Спілки польських письменників Івона Смолка та київська письменниця Теодозія Зарівна. Яскравим моментом мистецьких зустрічей у Центрі вільного часу "Панорама" став концерт співаної поезії з участю бардів Олександра Смика (Тернопіль) і Лукаша Ємьоли (Люблін).

Урочистості знайшли своє продовження у науковій конференції "Романтизм польський і український", де власне бачення заявленої проблематики запропонували близько трьох десятків українських і польських науковців. Польські фахівці звернулися до питань сучасного сприйняття творчості Юліуша Словацького (віце-директор Музею Юзефа Пілсудського Гжегош Новік,

ЗУСТРІЧІ ДЕСЯТА, ЮВІЛЕЙНА

Продовжились мистецькі зустрічі в Літературно-меморіальному музеї Юліуша Словацького. Тут була відкрита виставка робіт учасників Міжнародного фотографічного пленеру "Кременець – місто полікультурне", відбувся концерт фортепіанної музики, де прозвучали

романтичні польські й українські мелодії у виконання краківської піаністки Марії Баки-Вільчек. Представники львівської громадської організації "Центр розвитку української культури і самоорганізації" Лідія і Тарас Плахтії показали майстер-клас "Методологія безконфліктної роботи великих груп людей" і концертну програму "Відлуння Майдану" за участю випускників Львівської консерваторії ім.Миколи Лисенка. До програми мистецьких зустрічей увійшли авторські презентації. Свої твори представили польські письменники Ева Найвер і Кшиштоф Бурнат (Познань), Божена Птак (Гданськ), Кшиштоф і Кароліна Колтун (Краків), Бартоломей Лучак (Торунь), Маріуш Ольбромський (Перемишль), а також українські автори Олександр Гордон (Львів), Євген Безкоровайний (Тернопіль), Теодозія Зарівна-Бурма (Київ). Завершились мистецькі зустрічі концертом художніх колективів Кременецького гуманітарно-педагогічного інституту ім.Тараса Шевченка, що відбувся в історичному інститутському залі ім.Гуго Коллонтая.

Окрему сторінку програми "Діалогу..." склала наукова конференція "Мистецтво українсько-польського пограничя". Представники польської науки звернулися до питань розвитку скульптури у творчості львівських різьбярів (Уршуля Ольбромська, Перемишль), історії архітектури на наших теренах (Маріуш Копер, Люблін), розвитку музичного мистецтва на Волині (Марія Вжещ, Люблін). Українських фахівців зацікавили проблеми становлення на Волині і Галичині театрального (Майя Гарбузюк, Львів), музичного (Ірина Зіньків, Львів), образотворчого (Ігор Дуда, Тернопіль) мистецтв, архітектури (Володимир Параций, Бережани). Колекціонер із Теребовлі Василь Венгер запропонував виставку "Все про гроші", на якій демонстрував грошові знаки часів Юліуша Словацького. Директор Літературно-меморіального музею Юліуша Словацького Тамара Сеніна озвучила наукову розвідку "Перебування Тараса Шевченка на хуторі Вірля" і презентувала буклет "Тарас Шевченко: дорогами нашого краю" та літературне видання "Повернення в минуле. Фрагменти щоденника Юліуша Словацького в перекладі українською мовою".

Масштабною за формою і важливою за змістовим наповненням стала наукова конференція "Волинь і Галичина в літературі і мистецтві". Серед кількох десятків запропонованих тем особливу увагу привернули "Вшанування 200-річчя Тараса Шевченка у Тернопільському обласному краєзнавчому музеї" (Степан Костюк, Тернопіль), "Волинь у перспективі геополітики і міфології"

(Ян Вольський, Жешув), "Волинь Юзефа Чеховіча" (Юзеф Ферт, Люблін), "Волинь Юзефа Лободовського" (Людмила Сирік, Люблін), "До питання витоків і розвитку українсько-польських кобзарських зв'язків" (Марія Євгеньєва, Тернопіль), "Тарас Шевченко і Бережанська гімназія" (Микола Проців, Бережани), "Функції біблеїзмів в поезії Шевченка і Словацького" (Тетяна Михед, Київ), "Польськомовна Шевченкіана Богдана Лепкого" (Наталія Стрілець, Бережани), "Слов'янський клуб" у Кракові: українсько-польський діалог" (Надія Білик, Тернопіль). Вагомий внесок у розробку тематики конференції зробили представники

кременецької, зокрема інститутської, науки: Олена Гаськевич ("Вшанування пам'яті Тараса Шевченка у міжвоєнний період"), Оксана Зуб ("Ідеї соборності та державотворення у творчості Тараса Шевченка"), Олег Василишин ("Польський слід у творчості поета-політв'язня Івана Гнатюка"), Володимир Собчук ("Місто Кременець на зламі епох (кінець XVIII – перша третина XIX століття").

Учасникам "Діалогу..." були презентовані збірники матеріалів про підсумки попередніх етапів українсько-польського літературно-мистецького форуму: "Діалог двох культур" (VII і VIII щорічники).

Центральне місце ювілейного форуму зайняв Міжнародний симпозіум "Пророки у своїй Вітчизні: Тарас Шевченко та Юліуш Словацький", присвячений 200-річчю з Дня народження Тараса Шевченка і 205-ій річниці з Дня народження Юліуша Словацького, який підготували науковці нашого інституту спільно з Інститутом літератури ім.Т.Г.Шевченка НАН України, Київським національним університетом ім.Тараса Шевченка та Обласним літературно-меморіальним музеєм Юліуша Словацького в Кременці.

«ДІАЛОГ...» ПОЗА ОФІЦІОЗОМ

Ліна ВЕРЕСЕНЬ

ЕНЕРГІЯ СПІЛЬНОЇ МОЛИТВИ

Традиція – це те, що не тяжіє до змін. Ну що, здавалось би, може змінити офіційну процедуру вшанування матері Юліуша Словацького Саломеї Словацької-Бекю під час щорічного "Діалогу двох культур"? Квіти, національні костюми, виголошення невеличких промов українськими та польськими учасниками зустрічі, читання поезій двома мовами – все це було гарно і як завжди.

Проте заключна молитва, ініціатором якої ще минулоріч виступила сестра Паула Ядвіга Войтацка з Лондона, цього разу прозвучала по-особливому зворушливо і сильно. Крім данини пам'яті та шани великому польському поету і його матері, крім глибокого усвідомлення єднання двох культур, українські представники відчули потужну духовну підтримку польського народу. Щире звертання до Бога виражалося словами різних мов – серця ж промовляли в унісон єдиною мовою Найвищої Любові. А між фразами вчувалося спільне бажання миру, спокою, свободи, дружби...

Під час подальшого спілкування польська гостя зізналася, що кожен день зі слізьми на очах дивиться новини про події в Україні, молиться за нас і переконує, що нізащо не можна втрачати надію на Божу допомогу.

Сердечно вдячні Вам, сестро Пауло, і віримо, що енергія цієї спільної молитви зробить свою дивовижну справу.

НА ПЕРЕХРЕСТІ РЕАЛЬНОСТІ ТА ДИВА

Під час урочистого богослужіння у костелі св.Станіслава парафіян та учасників "Діалогу двох культур" вразив цікавий факт: у молитву раптом увірвався такий дзвінкий дитячий сміх, що мимоволі всі обернулись і побачили хлопчика, котрий невимушено гуляв приміщенням храму. Він був досить маленький, щоб ходити без батьківського супроводу, проте в його погляді не було й краплини страху чи недовіри до людей. Звичайно, десь неподалік була його мама, та хлопчина підходив майже до кожного з присутніх, допитливо заглядав у вічі – і посміхався. Коли хтось намагався взяти його за руку, він просто робив крок назад і з тією ж сяючою посмішкою ніби не дозволяв цього робити.

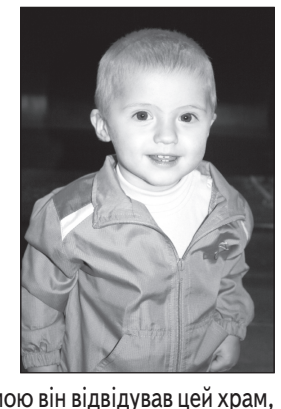

Коли парафіяни і дехто з гостей, побожно ставши на коліна, зробили своєрідний коридор для причастя, дитя пройшло цим коридором, ніби той був підготовлений саме для нього. Всі дивувалися, посміхались хлопчику у відповідь, фотографували його.

А коли раптом яскравий сонячний потік, падаючи з вікна, огорнув малюка посеред храму, а промені змішалися зі сміхом, раптом десь в глибині душі зродилося напівреальне осяяння: два століття тому тут було охрещено маленького Юліуша, разом із мамою він відвідував цей храм, тут робив свої перші несміливі кроки... Ці місця були досить дорогими для Словацького... А раптом душа поета обрала цього невинного хлопчика, щоб стати видимою і показати всім: він поряд, чує кожне слово – і не плаче, а саме сміється, чим вселяє надзвичайну надію на добрі зміни, на краще майбутнє обом народам...

ШЛЯХ ДО ПРОРОКА

Учасників і гостей ювілейного "Діалогу..." у своїй передосінній красі щиро вітало старовинне волинське містечко, яким більш як півтораста років тому був зачарований Великий Кобзар. Тоді поет прибув до Кременця з Почаєва, милувався красою та величчю Замкової гори, архітектурою храмів, цікавився народними піснями, легендами, слухав оповіді про героїчне минуле "крем'яного града" і легенди про його незламних мешканців. Особливе захоплення викликав у Шевченка знаменитий того часу Кременецький ліцей, де працював його знайомий, професор С.М.Зенович...

У цей святковий день делегації українських і польських науковців та митців розпочали свою роботу саме від покладання квітів до пам'ятника Т.Г.Шевченку. Вони пройшли урочистою ходою по вулиці, що носить ім'я великого поета, вшановуючи його 200-літній ювілей.

...А він стояв у задумі в міському парку і мовчки дивився услід людям, які пройшли через його минуле, живуть і творять поряд з ним у сьогоденні та невпинно наближаються до свого Пророка в оспіване ним майбутнє рідної землі.

Те Кобзареве мовчання було надто гучним – і раптом почало заповнювати собою довколишній простір. Він був усюди: в дитячих вишиванках і квіткових композиціях, у мелодійному поетичному слові і глибоких філософських роздумах, у неповторних народних піснях і дивовижних малярських полотнах, у несподіваних наукових знахідках і щирих молитвах. Поет розмовляв устами ненародженого немовляти і хлопчика-пастуха, обділеної долею дівчини-сироти і козацького гетьмана, жінки-матері, яка проводжала сина у бій, і нинішнього юного воїна-майданівця... А поміж тих слів пульсувало незламне прагнення жити, любити і всі свої сили віддавати боротьбі за волю рідного народу, за свою Україну.

І головне у цій непростій і нелегкій боротьбі – відчувати розуміння і потужну підтримку. Цього прагнули наші великі поети-ювіляри, котрі об'єднуючою ланкою стали між українським і польським народами, між нашими нинішніми спільними радостями, тривогами і сподіваннями.

Фото Петра ДАНИЛЮКА

ПРОРОКИ У СВОЇЙ ВІТЧИЗНІ:

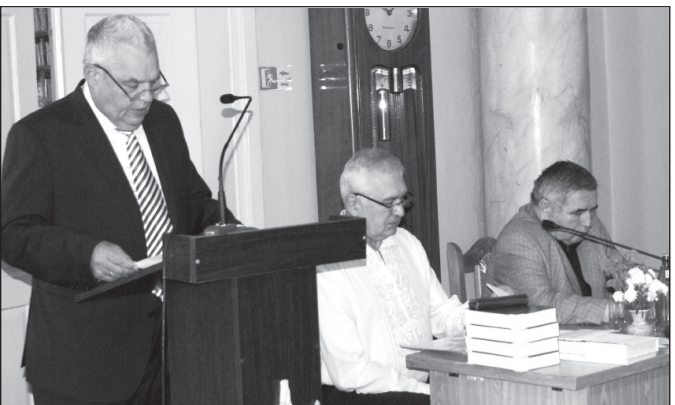

Центральним дійством цьогорічного „Діалогу двох культур“ став Міжнародний науковий симпозіум „Пророки у своїй вітчизні: Тарас Шевченко та Юліуш Словацький“, присвячений 200-річчю від Дня народження Тараса Шевченка і 205-ій річниці від Дня народження Юліуша Словацького. Організаторами симпозіуму, крім нашого навчального закладу, виступили Інститут літератури ім.Т.Г.Шевченка НАН України, Київський національний університет ім.Тараса Шевченка, Тернопільська обласне рада і Департамент освіти і науки Тернопільської ОДА, Обласний літературно-меморіальний музей Юліуша Словацького.

До дослідження творчості двох великих поетів долучилися вчені 24 науково-освітніх інституції України та Польщі. Серед них – Технічно-гуманістична академія в Бельсько-Бялій, Вармінсько-Мазурський університет в Ольштині, Університет в Катовіцах, Варшавський університет (Республіка Польща), національні університети Києва, Львова, Івано-Франківська, Запоріжжя, Острога, Луцька, Харкова, Чернівець, Тернопільський НПУ ім.Володимира Гнатюка, державні педагогічні університети Бердянська, Дрогобича, Мелітополя, Інститут літератури ім.Т.Г.Шевченка НАН України, Інститут Івана Франка НАН Україні, а також Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. На адресу наукового форуму надійшли 66 тематичних доповідей.

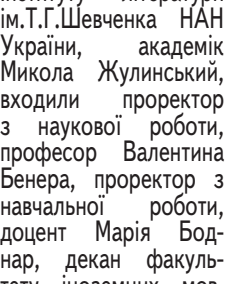

До складу організаційного комітету симпозіуму, який очолювали ректор інституту, професор Афанасій Ломакович і директор Інституту літератури ім.Т.Г.Шевченка НАН України, академік Микола Жулинський, входили проректор з наукової роботи, професор Валентина Бенера, проректор з навчальної роботи, доцент Марія Боднар, декан факультету іноземних мов, доцент Володимир Мазурок, професор кафедри української мови і літератури Олег Василишин, доцент кафедри української мови та літератури Михайло Лабащук, професор Київського НУ ім.Тараса Шевченка Григорій Штонь, директор Обласного літературно-меморіального музею Юліуша Словацького Тамара Сеніна. З матеріалами симпозіуму працював Програмний комітет, до якого своїх представників делегували Інститут літератури ім.Т.Г.Шевченка НАН України, Прикарпатський НУ ім.Василя Стефаника, Тернопільський НПУ ім.Володимира Гнатюка, Східноєвропейський НУ ім.Лесі Українки, Чернівецький НУ ім.Юрія Федьковича. До цього комітету входили наші фахівці, доценти Інна Волянюк, Ірина Комінярська, Ольга Макаренко, Лілія Невідомська, Олена Пасічник і голова циклової комісії гуманітарних дисциплін коледжу Роман Дубровський.

Учасників пленарного засідання Міжнародного ювілейного симпозіуму вітали ректор інституту, професор Афанасій Ломакович, класик української поезії, громадсько-політичний діяч, Герой України Дмитро Павличко, провідний науковий співробітник Інституту літератури ім.Т.Г.Шевченка НАН України, професор Ростислав Радишевський, професор Вармінсько-Мазурського університету (Польща) Анджей Шмит, голова Кременецької райдержадміністрації Віталій Ткачук.

Лейтмотивом пленарних доповідей науковців України і Польщі стала ідея спорідненості художньо-естетичних, морально-етичних, соціально-політичних ідеалів і принципів творчості двох геніальних представників української та польської культури – Тараса Шевченка і Юліуша Словацького. Це продемонстрували у своїх виступах професор Київського НУ ім.Тараса Шевченка Григорій Штонь („Візійна складова поетичного мислення Ю.Словацького і Т.Шевченка“), професор Технічно-гуманітарної академії у м.Бельсько-Бяла Анна Венгжиняк („Що об'єднує Ю.Словацького і Т.Шевченка?“), науковець Інститут Івана Франка НАН України, професор Євген Нахлік („Ю.Словацький і Т.Шевченко: типологічні сходження і розходження романтичних поетів“), професор Київського університету ім.Бориса Грінченка Ярослав Поліщук („Словацький, Шевченко і європейський дендизм“), професор Варшавського університету Катаржина Якубовська-Кравчук („Патріотична поезія Тараса Шевченка і Юліуша Словацького“), доцент Бердянського ДПУ Ольга Новик („Образ душі в поезії Юліуша Словацького і Тараса Шевченка“), голова Фундації „Or Chaim“ Ярек Баніш („Творчість Юліуша Словацького і Тараса Шевченка у контексті багатокультурного простору Речі Посполитої і перспективи відбудови братерських відносин поляків, українців і євреїв“). В окремих доповідях здійснено аналіз зарубіжної Шевченкіани: „Шевченкіана діаспори“ (Ростислав Радишевський, Інститут літератури ім..Т.Г.шевченка НАН України), „Культ Тараса Шевченка в культурно-освітньому житті українців у Польщі“ (Павел П'єтночка, Вармінсько-Мазурський університет в Ольштині), „Проза Шевченка і натуральна школа в російській літературі“ (Павло Михед, Інститут літератури ім.Т.Г.шевченка НАН України). Значення творчості Шевченка для сучасного українства висвітлювали професор ЧернівецькогоНУ ім.Юрія Федьковича Марія Скаб („Шевченко – духовний ідеал українців“), її колега, професор Мар'ян Скаб („Тарас Шевченко і дискурс Майдану“), професор Дрогобицького ДПУ ім.Івана Франка Петро Іванишин („Тарас Шевченко як герменевт“). Професор кафедри суспільних дисциплін нашого інституту Генріх Стронський запропонував учасникам пленарного засідання оригінальне дослідження „Між історією і сучасністю. Кременець у культурному просторі Польщі й України“.

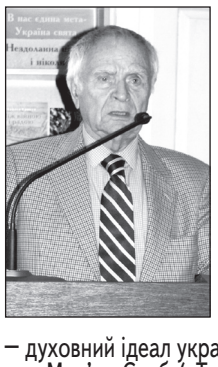

Члени тематичної секції „У художніх світах: Тарас Шевченко та Юліуш Словацький“ конкретизували основну ідею пленарного засідання у низці доповідей компаративної спрямованості: „Націософські концепти у творчості Ю.Словацького і Т.Шевченка“ (Олег Баган, Дрогобицький ДПУ ім.Івана Франка), „Testament“ Юліуша Словацького та „Заповіт“ Тараса Шевченка: зіставний аналіз“ (Оксана Вишневська, Східноєвропейський НУ ім.Лесі Українки), „Ноктюрновість романтичного світочуття Тараса Шевченка і Юліуша Словацького“ (Мар'яна Лановик, Зоряна Лановик, Тернопільський НПУ ім.Володимира Гнатюка), „Образ Іншого у творах Тараса Шевченка та Юліуша Словацького“ (Олена Пасічник, Кременецький ОГПІ ім.Тараса Шевченка), „Семантика пейзажу у творчості Т.Шевченка та Ю.Словацького“ (Наталія Романишин, НУ „Львівська політехніка“), „Творчість Т.Шевченка та Ю.Словацького як джерело національної духовності“ (Оксана Рудакевич, Тернопільський національний економічний університет). У контексті українсько-польських творчих зв'язків і художньо-мистецьких паралелей були побудовані доповіді професора Тернопільського НПУ ім.Володимира Гнатюка Миколи Ткачука („Романтичні світи лірики Адама Міцкевича і Тараса Шевченка“), доцента Кременецького ОГПІ ім.Тараса Шевченка Ірини Комінярської („Тарас Шевченко і польська література“) і доцента Київського університету ім.Бориса Грінченка Оксани Кудряшової („Вплив українського фольклорного вірша на ранню творчість Юліуша Словацького“).

Вектор наукових пошуків членів другої секції визначила тема „Тарас Шевченко: особистість, письменник, мислитель“. До вирішення цієї проблематики окремі науковці підійшли із загальнотеоретичних позицій: „Значення творчості Т.Шевченка у формуванні культурного і патріотичного світогляду сучасної молоді“ (Яна Таравська, Мелітопольський ДПУ ім.Богдана Хмельницького), „Історіософія у творчості Тараса Шевченка“ (Ірина Скакальська, Кременецький ОГПІ ім.Тараса Шевченка), „Тарас Шевченко у мистецтві: ретроспектива і сьогодення“ (Надія Клименко, Національний НДІ українознавства та всесвітньої історії), „Народився, щоб осяяти всю Україну“ (Микола Мірченко, Східноєвропейський НУ ім.Лесі Українки). Інші доповідачі здійснили методологічний підхід до розкриття секційної тематики: „Наративні методи навчання під час вивчення поем Тараса Шевченка“ (Володимир Ступінський, Тернопільський НПУ ім.Володимира Гнатюка), „Структурованість мікро- і макрокосму у „Кобзарі“ Тараса Шевченка Божественним началом“ (Наталія Мафтин, Прикарпатський НУ ім.Василя Стефаника), „Українознавчі аспекти у творчості Тараса Шевченка“ (Ольга Макаренко. Кременецький ОГПІ ім.Тараса Шевченка), „Комунікативна стратегія поеми Тараса Шевченка „І мертвим, і живим...“ (Олександр Ткачук, Тернопільський НПУ ім.Володимира Гнатюка), „Переосмислення біблійних образів і мотивів у поетичних творах Тараса Шевченка“ (Олена Тонне, Запорізький обласний ІППО), „Дуальність художнього світу у ранніх баладах Тараса Шевченка“ (Любов Царик, Тернопільський НПУ ім.Володимира Гнатюка). Сприйняття Тарасом Шевченком культури й історії інших народів розкрив професор НУ „Острозька академія“ Петро Кралюк у доповіді „Ставлення Тараса Шевченка до Польщі і поляків“. Відношення інших митців до Шевченка і його творчості показала доцент Прикарпатського НУ ім.Василя Стефаника Ірина Спатар у дослідженні „Про річ маловідому“ або до проблеми рецепції творчості Тараса Шевченка Елізою Ожешко“, а „прочитання“ Шевченка в радянський і пострадянський період аналізувала науковий співробітник Інституту літератури ім.Т.Г.Шевченка НАН України Валентина Хархун у науковому повідомленні „У вінок Тарасові Шевченкові“: радянський культ Кобзаря та його пострадянські трансформації“. Цікавий фактологічний матеріал „Тарас Шевченко і Київський університет: мовою фактів і документів“ запропонували професор Київського НУ ім.Тараса Шевченка Ольга Плахотнік і доцент Кременецького ОГПІ ім.Тараса Шевченка Олександр Безносюк.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО ТА ЮЛІУШ СЛОВАЦЬКИЙ

Науковці, котрі об'єднались у секцію „Мова творів Т.Шевченка і Ю.Словацького", працювали у трьох напрямках. Окремі фахівці шукали спільне та відмінне у творах видатних поетів: „Епторіми Тараса Шевченка та Юліуша Словацького: функціональний і лінгвокультурологічний аспект"

(Лідія Щербачук, Таврійський НУ ім.В.І.Вернадського), „Поширювачі семантичної структури речення як організатори дискурсу (на матеріалі творів Т.Шевченка і Ю.Словацького)" (Олексій Воробець, Прикарпатський НУ ім.Василя Стефаника), а також у розвідці „Українсько-польський дискурс: гуцульська діалектна лексика в польській художній мові" (Василь Грещук. Валентина Грещук, Прикарпатський НУ ім.Василя Стефаника). Частину науковців зацікавили мовні аспекти творчості Юліуша Словацького: „Концептуалізація сакрального у творчості Юліуша Словацького" (Тетяна Вільчинська, Тернопільський НПУ ім.Володимира Гнатюка), „Мовні засоби вираження інтенсивності дії у драматичних творах Юліуша Словацького" (Уляна Рис-Вікерс, Прикарпатський НУ ім.Василя Стефаника). Більшість доповідачів звернулися до мовного багатства Шевченкової спадщини: „Відображення категорії жіночності в поетичній мові Тараса Шевченка" (Марія Брус, Прикарпатський НУ ім.Василя Стефаника), „Семантико-стилістичні функції складних слів у поетичних текстах Тараса Шевченка" (Гафія Василевич, Прикарпатський НУ ім.Василя Стефаника), „Функціонування ойконімів у поетичних творах Тараса Шевченка" (Інна Волянюк, Кременецький ОГПІ ім.Тараса Шевченка), „Національно-культурний елемент у художньому тексті Тараса Шевченка" (Станіслав Караман, Київський університет ім.Бориса Грінченка), „Змістова структура полісемів у творах Т.Шевченка" (Михайло Лабащук, Кременецький ОГПІ ім.Тараса Шевченка), „Структурно-семантичні особливості заголовків поетичних творів Тараса Шевченка" (Стефанія Лісняк, Тернопільський НПУ ім.Володимира Гнатюка), „Основні напрямки і проблеми лексикографічного опрацювання творчої спадщини Тараса Шевченка" (Лілія Невідомська, Кременецький ОГПІ ім.Тараса Шевченка). Дотичними до цих тем були наукові повідомлення „Окремі штрихи до епістолярного образу Тараса Шевченка" (Анна Ільків, Прикарпатський НУ ім.Василя Стефаника), „Концепт України у творчості Т.Шевченка" (Вікторія Остапчук, Східноєвропейський НУ ім.Лесі Українки). Наукову розвідку „Застосування методики багаторівневого кодування інформації при написанні учнями власних висловлювань (на основі творчості Т.Шевченка)" озвучила викладач нашого педагогічного коледжу Оксана Терп'як.

Учасники четвертої секції зосередились на проблемі „Тарас Шевченко та Юліуш Словацький у полікультурному просторі". Місце і роль творчості польського поета в сучасному світі визначали професор Східноєвропейського НУ ім.Лесі Українки Луїза Оляндер („Світ і людина в епістолярії Юліуша Словацького") і професор Технічно-гуманітарної академії у м.Бельсько-Бяла Томаш Стемпень („Юліуш Словацький і Україна"), а вплив творчості Великого Кобзаря на сучасну духовну культуру українського суспільства аналізували професор НУ біоресурсів і природокористування України Сидір Кіраль („Тарас Шевченко і шестидесятники (за матеріалами спогадів І.Жиленко та М.Коцюбинської)") і доцент ТНПУ ім.Володимира Гнатюка Оксана Лабащук („Актуалізація феномену Шевченка у фольклорі Майдану"). Особливу увагу до творчості Тараса Шевченка за рубежем засвідчила науковець Національного НДІ українознавства і всесвітньої історії Ангеліна Пономаренко у доповіді „Сучасні шевченкознавчі студії в Санкт-Петербурзі". Про визначальну роль Шевченкової творчості в національному літературному процесі, про її нерозривний зв'язок і благодатний вплив на творчість українських майстрів слова в минулому і сьогоденні говорили у своїх виступах науковець Харківського НПУ ім.Г.С.Сковороди Тетяна Бондарєва („Тарас Шевченко у творчості М.Хвильового: речник нації чи її „божок"?"), доцент ТНПУ ім.Володимира Гнатюка Світлана Бородіца („Тарас Шевченко в рецепції Уласа Самчука"), професор кафедри української мови і літератури Кременецького ОГПІ ім.Тараса Шевченка Олег Василишин („Тарас Шевченко в рецепції Бориса Харчука"), викладач нашого педагогічного коледжу Роман Дубровський („Художня візія націєтворчої місії Кобзаря у поезії Галини Гордасевич: від архітекстуальності до співприсутності"), науковець Національного НДІ українознавства і всесвітньої історії Олександр Хоменко („Методологічні підстави осмислення феномену словесності у теоретичному дискурсі Т.Шевченка і М.Костомарова") та молоді науковці Вікторія Якимович з Кременецького ОГПІ ім.Тараса Шевченка („Образ єврея у творах Тараса Шевченка та Діни Рубіної") і Надія Янець з Тернопільського НПУ ім.Володимира Гнатюка („Традиції і новаторство образу Тараса Шевченка у драмі Івана Кочерги „Пророк").

Міжнародний науковий симпозіум, приурочений 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка та 205-ій річниці від Дня народження Юдіуша Словацького завершився. Але не завершився, а розширюється за формами і збагачується за змістом „Діалог двох культур" як символічний образ і конструктивне вираження духовного взаємозбагачення українського та польського народів.

ЛІТОПИС „ДІАЛОГУ ДВОХ КУЛЬТУР"

Справжнім художнім літописом українсько-польських літературно-мистецьких зустрічей „Діалог двох культур" став однойменний щорічник, який публікується польською стороною, у кількох зошитах – кожен його випуск. Українським і польським учасникам цьогорічного ювілейного „Діалогу..." були презентовані два випуски щорічника, приурочені попереднім літературно-мистецьким форумам на українських і польських теренах.

У другому зошиті VII випуску щорічника поміщено матеріали XIV Міжнародного культурно-мистецького майстер-класу і IV міжнародного майстер-класу фотографії, що відбулися восени 2012 року в Кременці та в польському місті Болестрашице. Видання називає авторів даного проекту, польських культурно-мистецьких діячів Уршулю і Маріуша Ольбромських, куратора фотографічного пленера, кременецького фотомайстра Володимира Чумакевича, автрів тексту Уршулю Ольбромську і наукового працівника Літературно-меморіального музею Юліуша Словацького у Кременці Олену Гаськевич. Польський автор публікує статтю про художній пленер у Болестрашице, а кременчанка презентує цікавий матеріал „Кременецька Мадонна" про жіночу скульптуру, що знаходилась на галереї перед входом до Ліцейного корпусу. Частина випуску щорічника приурочена художньому пленеру. Тут подаються короткі творчі біографії його учасників, окремі репродукції їх картин. Привертають увагу портрет Юліуша Словацького роботи польського живописця Анджея Рисяка, ікони львівської художниці Марії Колодій, кременецькі пейзажі франківчанки Людмили Строкош, „Кременецький ноктюрн" польської мисткині Кристини Гжегоцької. У виданні широко представлені роботи членів жіночого мистецького гурту нашого інституту „Палітра" Тетяни Балбус („Мальви"), Світлани Ткачук („Гора Бона" і „Панорама міста"), Богдани Гуменюк-Тивонюк („Вид на Бону з Воловиці"), Олександри Панфілової („Ранок"), Івanни Погонець („Вид на Ліцей"), Наталії Волянюк („Вхід у Ліцей"). Тут знаходимо твори й інших наших митців: „Похмурий день" Дмитра Синенького, „Кременецькі сосни" Анни Білецької, „Вулиці Кременця" Інни Самуляк, „Церква Чесного Хреста" Олени Тимків, „Кременецька фантазія" Ніла Зварунчика, „Осінь" Володимира Стецюка, „Вид з Хрестової гори" Богдана Романюка, „Балюстрада" Жанни Тріщук.

Серед матеріалів фотопленеру презентовані світлини кременецьких майстрів, насамперед членів фотоклубу „Позитив" Володимира і Віталія Чумакевичів, Івanни і Віталія Курницьких, Романа Левандовського, Галини і Марини Нагорнюк, Валерія Ольшанського, а також члена НСЖУ, фотохудожника газети „Замок" Петра Данилюка.

Два перші зошити VIII випуску щорічника „Діалог двох культур" мають теоретичний контекст. В них, в основному, опубліковані аналітичні дослідження учасників „Діалогу...", заходи якого проводились у Кременці, Львові та польському місті Перемишлі. Видання відкривається вступним словом Маріуша Ольбромського і текстом промови класика української поезії Дмитра Павличка, яку він виголосив на відкритті Міжнародної мистецької зустрічі 4 вересня 2013 року.

Цей випуск містить понад 40 статей польських і українських дослідників за тематикою історії та сьогодення польсько-українських наукових і культурно-мистецьких

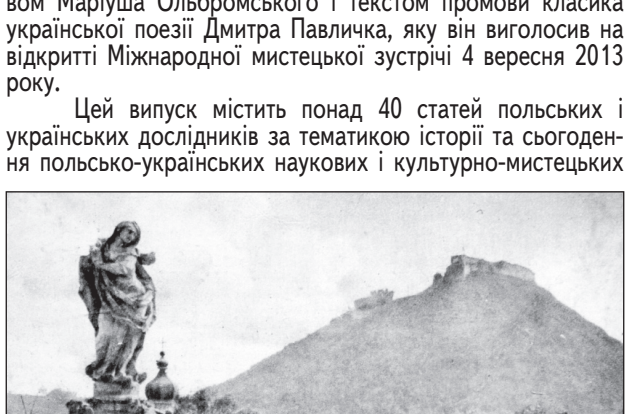

зв'язків через призму діяльності представників української і польської науки, мистецтва і літератури Тадеуша Чацького, Юліуша Словацького, Тараса Шевченка, Костя Місевича та інших. Серед публікацій – науково-аналітичні дослідження наших авторів: „Антеїстично-кордоцентричні мотиви творчої спадщини Юліуша Словацького і Андрія Хойнацького" викладача педагогічного коледжу Олени Мороз, „Антологія „Слово про Кременець" як джерело вивчення літературної регіоналістики" професора кафедри української мови та літератури Олега Василишина, „Кременецька мозаїка" у творчості поетів 80 – 90-х років XX століття на сторінках антології „Слово про Кременець" голови циклової комісії гуманітарних дисциплін педагогічного коледжу Романа Дубровського. Директор Літературно-меморіального музею Юліуша Словацького у Кременці Тамара Сеніна подає матеріал „Розвідка про перебування Тараса Шевченка на хуторі Вірля". Українську науку та мистецтво презентують такі відомі автори, як академік Микола Жулинський, письменник Роман Лубківський, філософ Петро Кралюк, політолог Йосип Лось, літературознавці Наталія Єржиківська, Павло Михед та інші.

Окремі сторінки щорічника присвячені зустрічам польських і українських літераторів, які відбувалися в рамках „Діалогу...", і вміщують твори його учасників. Особливу увагу привертає розділ „Затримка в об'єктиві", що включає світлини про перебування польських учасників „Діалогу..." в Кременці і зокрема в нашому навчальному закладі. Він має своєрідне доповнення – роботи майстрів художньої фотографії учасників пленеру. Серед таких робіт зустрічаємо справжні фотошедеври наших митців: „Замок над Іквою" Петра Данилюка, „Кременець в обіймах веселки" Ольги Цьмух, „Лине музика над містом" Володимира Чумакевича, „Церква Чесного Хреста" Вадима Микулича, „Миколаївський собор" Анни Лизогуб та оригінальний фотосюжет Валерія Ольшанського „Тетяна малює", де його об'єктив зафіксував керівника інститутського мистецького гурту „Палітра" Тетяну Балбус за роботою над черговою картиною.

А ми чекаємо не просто чергового, а ювілейного щорічника „Діалог двох культур", який, без сумніву, стане особливою сторінкою в літописі українсько-польських культурно-мистецьких зустрічей, які цьогоріч були освячені безсмертними іменами великого українця Тараса Шевченка і великого поляка Юліуша Словацького.

Сторінки 4 - 5 підготував Анатолій БАГНЮК

МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ РОЗШИРЮЄТЬСЯ

Делегація Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту ім. Тараса Шевченка у складі ректора, професора Ломаковича А.М. та професора кафедри загальної та соціальної педагогіки Безносюка О.О. відвідала Природничо-гуманітарний університет у м. Седльце (Республіка Польща).

Підсумком візиту стала Угода про співпрацю між українським і польським навчальними закладами у галузі вищої освіти, яку підписали ректор нашого інституту, професор Афанасій Ломакович і очільник Університету у Седльце, професор, доктор ґабілітований Казімір Янковський.

Наша делегація брала участь у Міжнародному форумі провідних вчених Європи, що проходив у м.Седльце, ознайомилася з навчально-матеріальною базою та особливостями науково-педагогічної роботи в польському університеті.

Першим кроком в реалізації Угоди стало налагодження науково-творчих контактів між кафедрою соціальної педагогіки Природничо-гуманітарного університету у м. Седльце (завідувач кафедри – доктор ґабілітований, професор Ярмох Едвард) та кафедрою загальної та соціальної педагогіки нашого інституту (завідувач кафедри – кандидат педагогічних наук, доцент С.М.Корнієнко) через презентацію навчального посібника «Технології соціально-педагогічних досліджень» (автори Безносюк О.О., Плахотнік О.В.). Це вже другий посібник наших авторів, переданий бібліотеці університету.

Окрім цього, досягнута попередня домовленість про магістерську підготовку випускників бакалаврату Кременецького гуманітарно-педагогічного інституту ім.Тараса Шевченка у Природничо-гуманітарному університеті м.Седльце.

Вчені обох ВНЗ братимуть спільну участь у міжнародних наукових конференціях у м.Кременці і в Седльце-Дрогочин.

НОВІ БАРВИ ТВОРЧИХ ВЗАЄМИН

Науково-творча група представників Кременецького гуманітарно-педагогічного інституту ім.Тараса Шевченка у складі ректора, професора Афанасія Ломаковича, декана факультету іноземних мов, доцента Володимира Мазурка, викладачів Анатолія Антонюка і Дмитра Синенького, представників мистецьких колективів інституту, скрипалів Олега та Леоніда Дацюків, гітариста Андрія Слюсаренка та піаністки Ірини Ковальчук, перебувала з візитом у польському місті Островець-Свєнтокшинський, де проходила виставка авторських художніх робіт, виконаних майстрами пензля з України, Польщі, Німеччини, Франції та інших європейських країн під час міжнародних науково-мистецьких симпозіумів і художніх пленерів "Зустрічі в Кременці" за останні кілька років.

На відкритті виставки, організованої в Галереї мистецтв м.Островець, виступили директор Галереї Йоланта Чваляк і ректор нашого інституту, професор Афанасій Ломакович. Польський та український промовці згадали історію і сучасність художніх пленерів у Кременці та висловили впевненість у позитивних перспективах розвитку творчих взаємин між науково-освітніми і культурно-мистецькими інституціями обох країн.

Наші майстри музичного мистецтва дали концерт для учасників та гостей виставки. Лауреат всеукраїнських і міжнародних конкурсів, старший викладач кафедри гри на музичних інструментах і хореографії Олег Дацюк виконав "Мелодію" та "Іспанський танець" Мирослава Скорика. Його син, 12-річний Леонід Дацюк, зачарував слухачів майстерним виконанням "Легенди" Генрика Венявського і "Угорського танцю № 5" Йоганнеса Брамса. Дует батька і сина продемонстрував сімейну музично-скрипкову гармонію при виконанні творів Дмитра Шостаковича "Гавот" і "Прелюдія". Студент мистецького факультету інституту Андрій Слюсаренко презентував прихильникам образотворчого мистецтва мелодії Джона Батлера "Океан", Ісаака Альбеніса "Астурія", Томмі Еммануеля "Нескінченна дорога" та Роланда Бієнса "Fuoco". Виступи проходили під акомпанемент кременецької піаністки Ірини Ковальчук.

Члени нашої делегації зустрілися з представниками органів місцевого самоврядування, зокрема, з мером Острівця-Свєнтокшинського п.Ярославом Вільчинським; членами мистецьких інституцій, як-от, керівником громадсько-

культурного Товариства "Форум інноваційний "Один", одним з організаторів науково-мистецьких симпозіумів "Зустрічі в Кременці" Лєшеком Жебровським і художником Збігневом Саварином, а також з науковцями польських вищих закладів освіти, серед яких були професор Люблінського університету Марія Поляковська-Прокоп'як, професор Ягеллонського університету в Кракові Тереза Жебровська. Основний лейтмотив розмов на згаданих зустрічах – подальше розгортання науково-освітнього та культурно-мистецького аспектів українсько-польської співпраці на рівні навчальних і мистецьких установ.

Конкретним підтвердженням таких намірів стало підписання Угоди про співпрацю між Кременецьким гуманітарно-педагогічним інститутом ім.Тараса Шевченка і Опольським університетом, яка включає низку конкретних домовленостей в царині науково-педагогічних і мистецько-творчих зв'язків. Окрім цього, з одним із громадських діячів м. Обща, п.Генріхом Капроном, узгоджено питання щодо проведення у цьому місті наступного Міжнародного науково-мистецького симпозіуму "Зустрічі в Кременці". До того ж місцева спортивна громадськість запросила минулорічного Чемпіона України з футболу серед ВНЗ, команду інституту "Буревісник" (тренер Анатолій Антонюк) на товариську зустріч із футбольною дружиною м.Обща.

Перемовини із представниками м.Обща завершилися музичним вітанням їх учасників, яке підготували наймолодші члени української делегації – школяр-скрипаль Леонід Дацюк і студент-гітарист Андрій Слюсаренко. Такий музичний акорд символічно підкреслив оптимістичні перспективи творчої співпраці українських і польських науково-культурних інституцій, яка набуває все нових барв.

«АПОСТОЛ ПРАВДИ І СВОБОДИ»

Ольга СТАВІНСЬКА

Прагнучи осягнути поетичний спадок Юліуша Словацького – людини неординарної долі і багатопланової творчості, яка з часом набуває все більшої значущості, – кожне покоління літературних критиків відкриває нові грані його таланту. Широке коло українських словацькознавців, серед яких Іван Франко, Максим Рильський, Микола Бажан, Дмитро Павличко, Григорій Вервес, Роман Лубківський, все частіше поповнюється новими іменами і новими літературними розвідками.

В даному огляді подано літературознавчі матеріали про Ю. Словацького, які презентує бібліотека нашого інституту.

Одним із фундаментальних досліджень XX століття є монографія С. И. Левінської «Юліуш Словацький: життя і творчий шлях», де аналізується життя і літературна діяльність поета-романтика на тлі тогочасних громадсько-політичних подій в Європі, розглядається його зв'язки з Україною, українською народною творчістю.

В 1985 р. вийшла з друку нова літературознавча праця Р. П. Радишевського «Юліуш Словацький: життя і творчість», в якій літературознавець детально розглядає життєвий і творчий шлях поета, характеризує його патріотичну та інтимну лірику, поеми «Беньовський», «Ангеллі» та драматичні твори «Балладина», «Фантазій», «Лілля Венеда». Окремий розділ присвячено зв'язку творчості Ю. Словацького з Україною, її вплив на долю і творчість лірика.

Початок XXI століття увінчала видана на замовлення Державного комітету телебачення та радіомовлення України книга вибраних творів Словацького «Срібний міф України» за упорядкуванням та науковою редакцією Романа Лубківського і передмовою Дмитра Павличка. Видання охопило 43 твори у майстерному перекладі дванадцяти майстрів українського слова. Серед них – повний переклад поеми «Вацлав», що його спеціально для цього видання завершив Дмитро Павличко, а головне – перший український переклад «Срібного сну Саломеї», який зробив Роман Лубківський. Нарешті з'явився переклад поетичної драми, що з погляду осмислення українсько-польських історичних відносин є найважливішою у творчому доробку Словацького, для якого головне в цьому творі – видобути історіософський сенс із зображуваного історичного катаклізму («Коліївщина»).

Зв'язок польського поета з Україною досліджує Євген Нахлік у своїй книзі «Творчість Юліуша Словацького й Україна. Проблеми українсько-польської літературної компаративістики». Автор розкриває декілька аспектів: українська тематика в творчості Словацького; рецепція її в Україні (переклади, вплив на українських письменників, літературознавче осмислення); порівняльно-типологічний аспект (літературні подібності й відмінності).

Свіжим струменем входить в історію літературної України збірник «Словацький Ю. Листи до матері» (упорядник Тамара Сеніна). Видання містить 27 вибраних листів автора до матері (Саломеї Словацької-Бекю) з далекої еміграції в рідний Кременець, вперше за 160 років після його смерті пропонує цей діалог українською мовою в перекладі кременчанки Маргарити Гецевич і дає чудову нагоду читачам познайомитися з епістолярною спадщиною поета, зазирнути в душу через одкровення із найдорожчою людиною.

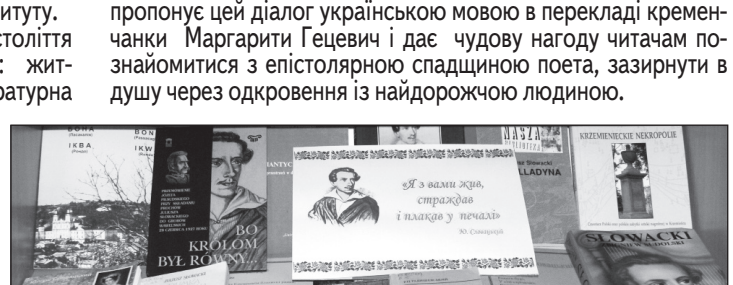

Доповнюючи тему літературознавчої Кременеччини, необхідно згадати Збірник матеріалів міжнародної наукової конференції «Постать Юліуша Словацького у полікультурному просторі: збірник наукових праць» (упорядник Аліна Шульган), який складається з двох розділів: «Феномен Юліуша Словацького в українському науковому дискурсі» і «Юліуш Словацький у рецепції польських дослідників». У збірнику представлені виступи українських і польських науковців, серед них – і роботи викладачів нашого інституту. Матеріали публікуються українською і польською мовами.

Корисним для всіх, хто цікавиться краєзнавством та літературою, є видання «Діалог, який не завершується» (упорядник Тамара Сеніна), створене на основі листування видатних поетів України і Польщі Миколи Бажана та Ярослава Івашкевича, із передмовою Дмитра Павличка. Тут також представлена розповідь про українсько-польські літературно - мистецькі зустрічі «Діалог двох культур», кожна з яких є свідченням співпраці на благо зближення і розвитку наших культур. Зміст доповнює документальний матеріал про зустріч поетів у Кременці з нагоди 160-ї річниці від дня народження Ю.Словацького і відкриття його пам'ятника.

СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСНИК

До X випуску "Студентського наукового вісника" увійшли матеріали доповідей, співдоповідей і наукових повідомлень, виголошених студентами інституту на підсумковій студентській науково-практичній конференції у квітні цього року. 98 молодих авторів представляють 93 статті різноманітної тематичної спрямованості. Загальну редакцію "Вісника" здійснила проректор з наукової роботи, доктор педагогічних наук, професор В.Є Бенера. Опублікована книга за рішенням вченої ради нашого навчального закладу.

Відкривається видання розділом "Актуальні питання творчості Т.Г.Шевченка", де студенти-науковці висвітлюють національну ідею державотворення у творчості Кобзаря (Софія Благовірна, науковий керівник В.Є.Ткачук), діяльність Тараса Шевченка в археографічній комісії на Кременеччині (Оксана Демчук, науковий керівник О.В.Павлович), вплив Шевченкового слова на творчість Уласа Самчука (Анна Дробоцька, науковий керівник І.М.Комінярська), значення Шевченкового "Заповіту" для сьогодення і майбутнього (Олена Іванюк, науковий керівник Т.П.Медецька), перебування Шевченка на Кременеччині (Лілія Любицька, науковий керівник І.М.Комінярська; Олеся Шматюк, науковий керівник Н.В.Приймас), педагогічні погляди Т.Г.Шевченка (Наталія Марчук, науковий керівник І.М.Комінярська; Олеся Морозюк, науковий керівник Н.В.Приймас), концепт "доля" в поезії Т.Шевченка (Ольга Микуляк, науковий керівник І.О.Волянюк).

Значна частина авторів звертається до навчально-виховної тематики. Одні з них досліджують "Психолого-педагогічні аспекти дошкільної і початкової освіти", інші вирішують "Педагогічні проблеми розвитку освіти". Увагу окремої групи молодих дослідників привернув методологічний контекст теми "Основні аспекти професійної підготовки фахівців". Зміст деяких опублікованих наукових розвідок складають "Комунікативно-лінгвістичні компетенції майбутнього педагога". Зацікавленість природничо-науковими, зокрема природоохоронними проблемами, виявили не лише студенти природничо-технологічного факультету, а й представники інших спеціальностей, опублікувавши результати своїх досліджень у розділі "Актуальні проблеми біології, охорони навколишнього середовища та екологічного виховання". Студенти мистецького факультету залишилися вірними своїй професійній тематиці і представили низку наукових розвідок за напрямом "Історія і розвиток музичного й образотворчого мистецтв".

"Студентський науковий вісник" побачив світ у Видавничому центрі нашого інституту.

ЗАСОБАМИ ЛІТЕРАТУРИ

Кандидат педагогічних наук, доцент Наталія Приймас, як кожен висококваліфікований фахівець, знайшла індивідуальний, а тому й оригінальний, спосіб реалізації власного науково-педагогічного кредо: вирішення навчально-виховних завдань початкової школи засобами і через призму художньої літератури. Підсумком її багаторічних наукових пошуків у цьому напрямі став навчально-методичний посібник "Літературне виховання у початковій школі", який опублікувало тернопільське видавництво "Терно-граф". Книга має відповідний Гриф Міністерства освіти і науки України. Видання рецензували досвідчені фахівці і відомі науковці педагогічної сфери: доктор педагогічних наук, професор Житомирського державного університету ім.Івана Франка К.Я.Климова; проректор з наукової роботи нашого інституту, доктор педагогічних наук, професор В.Є.Бенера і завідувач лабораторії дошкільної і початкової освіти Тернопільського обласного інституту післядипломної освіти Я.Ф.Морська.

Об'ємне і змістовне навчально-методичне видання адресоване вчителям і учням загальноосвітніх шкіл, викладачам і студентам педагогічних ВНЗ. У посібнику розкривається специфіка сприйняття художньої літератури як мистецтва слова, висвітлюється виховне значення літератури і роль художнього слова у формуванні та розвитку особистості, розглядаються форми роботи з реалізації завдань літературного виховання у початковій школі, запропоновані конкретні рекомендації з проведення виховних заходів у молодших класах загальноосвітньої школи.

Автор зазначає, що прискорений розвиток і повсюдне застосування новітніх інформаційних технологій в усіх сферах сучасного суспільства, насамперед у навчально-виховній, актуалізують проблему виховного впливу художньої літератури на формування духовного світу молодої людини. Саме художнє слово в умовах тотальної комп'ютеризації культурного життя соціуму покликане стати одним з ефективних захисних бар'єрів від дегуманізації особистості. Тому вплив художньої літератури особливо важливий у ранньому віці, бо процес сприйняття літературного слова тісно пов'язаний із формуванням особистості дитини-читача. Організація дитячого читання, забезпечення доступу дітей до художньої літератури і посилення уваги до розробки методики дитячого читання – важливі моменти педагогіки початкової школи.

У цьому контексті Н.В.Приймас виявляє свій особливий методологічний підхід, згідно з яким ефективне засвоєння учнем-читачем пізнавального і духовного багатства літературного твору неможливе без знайомства з творчою постаттю самого автора, бо знання його життєпису, світогляду, основних творів та історії їх написання допомагають краще засвоїти зміст і сприйняти його пізнавально-виховну цінність. Окрім цього, враховуючи масове захоплення технічними інформаційними засобами, вчитель сучасної початкової школи повинен знайти форми і методи виховання у школярів потреби в читанні й інтересу до художнього слова, формування у них здатності естетично і творчо сприймати прочитане. Звідси випливає одне з важливих завдань початкової школи: розвиток дитячої особистості засобами читацької діяльності, формування читацької компетентності молодших школярів, ознайомлення їх з дитячою літературою, що в підсумку стає підготовкою до систематичного вивчення курсу літератури в основній школі.

Після висвітлення ролі літератури у вихованні молодших школярів, специфіки сприйняття літератури як мистецтва слова автор пропонує конкретні рекомендації і практичний матеріал для організації літературного виховання у початковій школі, зокрема, проведення класного і позакласного читання, здійснення позакласної виховної роботи з учням молодших класів. Розглядається методика класного читання (мета і завдання уроків читання, види і способи читання, процес роботи над художнім твором, основні етапи роботи з текстом). Аналіз уроків з позакласного читання доповнений конспектом уроку-звіту на тему "Твори письменників української діаспори для дітей". За цим же принципом розгляд позакласної виховної роботи завершується сценарієм проведення Свята книги з нагоди посвяти у читачі учнів першого класу. У розділі "Літературне виховання у початковій школі у персоналіях письменників" пропонується два сценарії виховних заходів: "Свято весни і поезії" з нагоди дня народження Ліни Костенко і тематичне заняття, присвячене життю і творчості української поетеси Марійки Підгірянки. Зауважимо, що згадані конспекти і сценарії є прикладом реалізації літературно-виховних заходів у педагогічній практиці і свого часу розроблені й апробовані автором посібника у власній професійній діяльності.

Особливе значення має та частина книги, де розглядаються персоналії письменників, твори яких згідно з навчальною програмою вивчаються у других – четвертих класах початкової школи. Відомості про їх життя і творчість є цінним матеріалом не лише для проведення уроків літературного читання у початкових класах, а й для реалізації міжпредметних зв'язків, організації позаурочних форм навчання, здійснення позакласної і позашкільної виховної роботи.

Практичне значення посібника полягає у його відповідності навчальним планам і програмам педагогічних ВНЗ, у можливості його використання при вивченні таких дисциплін, як педагогіка початкової школи, методика викладання української мови у початкових класах, дитяча література. Матеріал посібника може бути використаним у навчально-виховному процесі ЗОШ, ДНЗ і позашкільних навчальних закладів, при розробці навчальних програм, підручників і посібників.

В ЦАРИНІ КРАЄЗНАВСТВА

За рекомендацією вченої ради нашого інституту опубліковано монографію кандидата історичних наук Галини Сеньківської „Розвиток історичного краєзнавства на Тернопільщині (середина 40-х років XX ст. – початок XXI ст.)". Книгу рецензували доктор історичних наук, професор Генріх Стронський і кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Кременецько-Почаївського державного історико-архітектурного заповідника Наталія Оболончик. У монографії досліджуєтьсярозвиток історичного краєзнавства на Тернопіллі у згаданий період через висвітлення різних напрямків історико-краєзнавчої діяльності державних культурно-освітніх установ, вищих і загальноосвітніх навчальних закладів, а також проаналізовано участь громадськості у популяризації краєзнавчих знань.

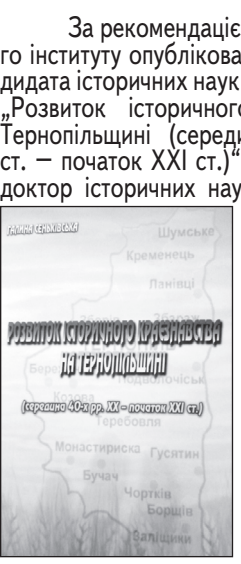

Автор монографії дає дефініцію історико-краєзнавчим дослідженням як масовим формам залучення громадськості до вивчення регіональної та локальної історії і наголошує, що краєзнавчі дослідження набувають статусу краєзнавчого знання тоді, коли в них виникає потреба у контексті вивчення історії малої батьківщини, а також підкреслює, що факти і знання, котрі здобуваються в рамках краєзнавства, з часом стають надбанням великої науки для осмислення часткового і загального в єдиному історичному процесі. Тому проблеми краєзнавства є предметом особливої уваги науковців-істориків і постійно утверджуються як важливий компонент історичної науки в її регіональному розрізі.

Розкривши сучасні особливості краєзнавства, насамперед його звільнення від заполітизованості, автор висвітлює розгортання пошукової і популяризаторської роботи в локальних і регіональних масштабах і водночас наголошує: незважаючи на набутий за минулі десятиріччя української незалежності досвід, краєзнавча проблематика потребує спеціального і детального дослідження. Зокрема, недостатньо вивчено діяльність органів державної влади у контексті використання ними різноманітних форм, а також їх впливу на активізацію історико-краєзнавчих досліджень в краї через відповідні місцеві структури й інституції (громадські об'єднання, клуби, бібліотеки, музеї, навчальні заклади).

Окоремим предметом історико-краєзнавчих досліджень виступає комплекс джерел і літератури, видання та публікації у місцевій пресі з проблем історії, сучасності та перспектив розвитку краю в політичній, соціально-економічній і духовній сферах.

Детально висвітлюється історіографія проблеми: розкриваються етап зародження, розвитку і становлення національного краєзнавства з урахуванням специфіки регіонів і відмінностей їх історичного розвитку. У монографії віддається належне науковцям-дослідникам і їх працям, присвяченим розвитку краєзнавства на Тернопільщині (В.Лавренюк. Я.Гайдукевич, І.Зелена, І. Герета, Г.Моліцька, Г.Чернихівський, Л.Бойцун та інші).

Окремо вивчається історико-краєзнавча діяльність державних установ Тернопільщини, насамперед музеїв, які стали невід'ємною складовою краєзнавчого руху. Висвітлена робота Тернопільського обласного історико-краєзнавчого музею, Кременецького краєзнавчого музею, Почаївського музею історії релігії та атеїзму як державних музейних інституцій і кількох сотень музеїв і музейних кімнат на громадських засадах (наприкінці 70-х років XX століття в різних містах і селах Тернопільщини їх нараховувалося більше 400). Серед них – Музей пам'яті жертв тоталітарних режимів у ПТУ №6 м.Кременця, Музей О.Неприцького-Грановського в с.Великі Бережці та інші.

В монографії відображено краєзнавчий доробок бібліотечних установ, що полягає у виявленні, збиранні, збереженні та популяризації писемних, головним чином друкованих, матеріалів, пов'язаних своїм змістом з історією та сьогоденням краю. Органічна складова діяльності бібліотек області – комплектування та поповнення фондів краєзнавчої літератури, пропаганда видань і публікацій про історію, культуру, природу Тернопільщини.

Належну увагу приділено визначенню ролі архівних установ у краєзнавчому русі. Саме архівні матеріали дають змогу забезпечити об'єктивність і науковість історико-краєзнавчих досліджень. Наголошено на провідній ролі Державного архіву Тернопільської області, що функціонує з 1 листопада 1939 року, в якому нині нараховується більше 700 тисяч одиниць зберігання. Ці матеріали висвітлюють історію краю з XVI ст. до нашого часу.

У розділі „Краєзнавство у вищих і середніх навчальних закладах" поміщено інформацію про краєзнавчу роботу в нашому інституті. Зокрема, згадується проведення наукових конференцій „Місто Кременець в історії освіти, науки і культури", „Волинські Афіни першої третини XIX століття в контексті розвитку освіти, науки і

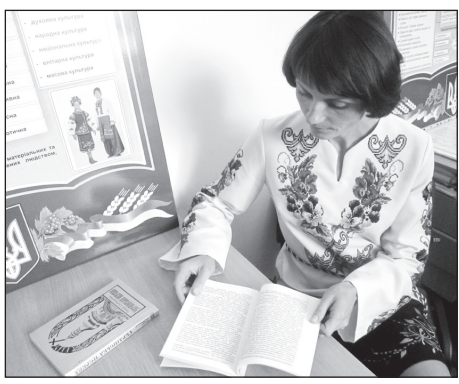

культури", робота студентського наукового гуртка „Минуле, сучасне і майбутнє – очима молоді" з вивчення проблеми „Духовна культура Волині та Галичини: традиції і сучасність" тощо.

Завершується монографія висвітленням ролі громадськості в історико-краєзнавчому русі, що зроблено через аналіз участі громадських інституцій краю у підготовці та виданні „тернопільського тому" „Історії міст і сіл Української РСР", роботи пам'яткоохоронних організацій Тернопілля, Всеукраїнської спілки краєзнавців, у дослідженнях і популяризації історії регіону.

ДО СКАРБНИЧКИ МЕТОДИКИ ФІЗВИХОВАННЯ

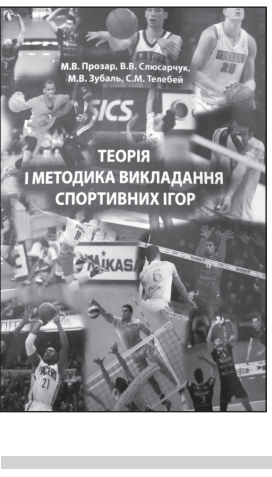

Навчально-методичний посібник "Теорія і методика викладання спортивних ігор" – плід творчої співпраці науково-педагогічних працівників Кременецького гуманітарно-педагогічного інституту ім.Тараса Шевченка та Кам'янець-Подільського національного університету ім.Івана Огієнка – отримав Гриф МОН України "Рекомендовано як навчальний посібник для вищих навчальних закладів". Серед авторів посібника – доцент кафедри медико-біологічних основ фізичного виховання нашого інституту В.В.Слюсарчук. Видання рецензували професор Львівського державного університету фізичної культури Г.А.Єдинак і доцент кафедри спортивно-педагогічних дисциплін Прикарпатського НУ ім.Василя Стефаника О.М.Лещак.

У посібнику міститься навчальна програма дисципліни, лекційний курс, тематика практичних занять, вказівки до самостійного вивчення тем, перелік завдань модульних контрольних робіт тощо. В лекційному курсі подана інформація щодо історичних етапів зародження, розвитку і становлення волейболу і баскетболу в Україні та світі, охарактеризовано основні тенденції розвитку цих масових ігор. Розглядаються питання, що стосуються теоретичних основ техніки і тактики гри у волейбол і баскетбол. Практичні заняття містять плани-конспекти, що подають зміст, дозування, організаційно-методичні вказівки, необхідні для початкового ознайомлення, удосконалення та поглибленого розучування техніки і тактики згаданих спортивних ігор і спрямовані на оволодіння студентами руховими уміннями і навичками, використанням технічних прийомів і тактичних дій під час двосторонніх ігор.

Самостійна робота має за мету засвоєння навчальної програми та формування самостійності як важливої освітньої та професійної якості, що полягає у здатності систематизувати, планувати і контролювати власну діяльність. Модульні контрольні роботи дають змогу з'ясувати ступінь оволодіння студентами вміннями і навиками навчальної дисципліни в теоретичному аспекті. Знання правил гри з волейболу та баскетболу, обов'язків, офіційних жестів і сигналів суддів допоможуть в організації та проведенні змагань з цих поширених в Україні та світі видів спорту.

ВІД ФІНІШУ -

НАЗУСТРІЧ ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Завершення навчання у вищому закладі освіти – це фактичний вихід на старт професійної діяльності вчорашнього студента, а тепер молодого спеціаліста того чи іншого фахового напряму. Цьогоріч дипломи про закінчення нашого інституту отримали майже 1200 випускників, які поповнюють багаточисельну армію педагогів національної школи. Причому три з чотирьох молодих фахівців навчалися за контрактом, чотири з десяти – на заочному відділенні, 50 отримали дипломи з відзнакою.

У дошкільні навчальні заклади України мають змогу прийти більше 250 наших випускників, на посаду вчителя фізичного виховання загальноосвітньої школи – близько 200, понад 150 можуть стати вчителями технологічного профілю (технології, креслення, інформатики), майже 140 прагнуть викладати природничі дисципліни і стільки ж – іноземну філологію (англійську, німецьку, польську). Серед випускників – 113 вчителів музичного мистецтва і 107 – образотворчого. 48 молодих фахівців з дипломами соціального педагога підуть працювати у відповідні заклади соціальної інфраструктури. 15 випускників завершили курс магістерської підготовки і отримали дипломи за кваліфікаціями "Викладач біології", "Викладач музичного мистецтва" і "Викладач загальнотехнічних дисциплін і методики навчання технологій".

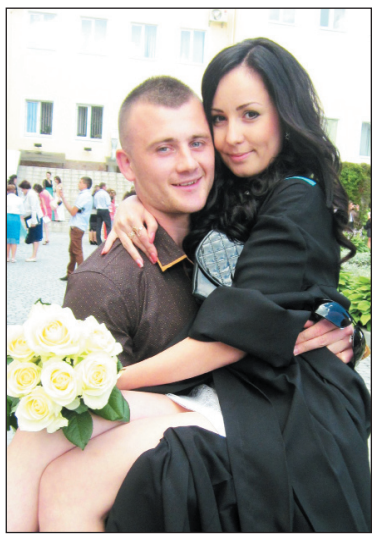

ДО СТАРТУ

ІЗ ДОБРИМИ СПОДІВАННЯМИ

Початок у будь-якій справі – це, як кажуть, уже половина справи. Особливо, коли цей початок вдалий. Новий 2014 – 2015 навчальний рік у Кременецькому гуманітарно-педагогічному інституті ім.Тараса Шевченка стартував із непоганими показниками, тому і студенти, і професорсько-викладацький склад нашого навчального закладу з надією і хорошими сподіваннями розпочали черговий етап напруженої праці на освітянській ниві.

У цьому році вдалося не лише зберегти, але й частково збільшити на рівні Департаменту освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації державне замовлення для інституту (із 207 осіб у минулому році до 237 осіб у цьому році), а для коледжу – зберегти на рівні минулого року (87 осіб). Державне замовлення виконане у повному обсязі.

До інституту подано 2420 заяв, до коледжу – 234. Право називатися студентами нашого ВНЗ вибороли 1236 абітурієнтів: до інституту – 1085, а до коледжу – 152 особи. На денну форму навчання зараховано 742 особи (до коледжу – 152, до інституту – 539), на заочну форму – 495 абітурієнтів. На платній формі навчання будуть навчатися 912 осіб.

До інституту вступили 14 осіб пільгових категорій, серед яких 5 дітей-інвалідів, 7 сиріт, 2 чорнобильців та 11 – за цільовими направленнями.

Студентами педагогічного коледжу стали 9 абітурієнтів пільгових категорій (6 сиріт, 3 дитини-інваліди) та 7 осіб за цільовим направленням.

Наші потенційні джерела – це випускники коледжів, вступники на освітньо-кваліфікаційний рівень «спеціаліст» (з 2017 року їх не буде) та перепідготовка. Так, тільки на рівень спеціаліста ми зарахували за денною та заочною формами навчання 455 осіб, а після коледжів – 177 абітурієнтів.

Хай же хороший старт стане цікавим навчальним роком і завершиться успішним фінішем для всіх наших студентів та їх наставників!

Літературно-мистецька сторінка

Безсмертю великих складаю любов

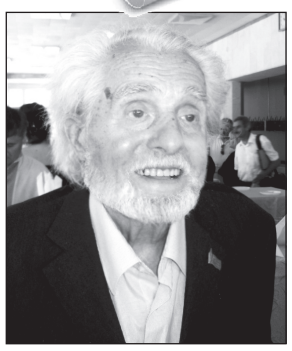

Нещодавно на адресу редакції "Замку" надійшов лист із проханням автора надрукувати декілька його творів у нашій газеті.

Володимир Шовкун народився у Чернігівській області. Закінчив філологічний факультет Львівського університету. Після демобілізації повернувся до батьківської землі, на Кременеччину, де зустрів свою долю. І так вже відбувається у наших краях, що коли творча людина тут побуває, то назавжди залишить у своїй пам'яті неповторні враження від чудової природи, а в душі – яскравий слід від таємничих легенд, який неодмінно проявиться у власній творчості.

Не став винятком і молодий Володимир: саме Кременець дав старт його поетичному таланту. Свої перші поезії друкував у районній та обласній газетах. Хоч життя змусило працювати в засобах масової інформації інших міст (звичайно, не менш чарівних), однак місце зародження першого кохання і першої музи залишиться найяскравішим на життєвому небосхилі і поет продовжуватиме освідчуватись у любові нашому древньому Кременцю. Згодом, у 1972 році, він став членом НСЖУ, а 2001-го побачила світ його перша поетична збірка "За днями дні".

Незважаючи на свій поважний вік нелегкі випробування долі, пан Володимир постійно знаходиться у курсі політичних і літературних подій, займає чітку громадянську позицію і пише все нові твори, в яких тривога, гордість, біль за рідну землю наскрізь пронизані безмежно щирою синівською любов'ю. Миру Вам, здоров'я і нових творчих знахідок!

Володимир ШОВКУН

* * *

Підніммемо чаші заздравні
За тих, що стояли на варті
Прадавньої вольності вправно, –
Вкраїнців козацького гарту!
За тих, що єднались у лави
Під жовто-блакитні знамена,
За тих, що пішли не за славу –
В безсмертя за тебе й за мене!
Історії віки не прості –
Тож вище заздравнії чаші!
Промовимо першого тоста
За подвиги пращурів наших!
Дісталась їм в спадок руїна,
Їх тисячі гинули в герці,
Та мрії про вільну Вкраїну
Не гасли в нескоренім серці.

* * *

Не мовкли литаври і дзвони,
Лились славослів'я рулади –
І прапор вже синьо-червоний
Московська впровадила влада.
І рідна звучала вже мова
Все більше в Сибіру, ніж в Києві,
Немов повернулися знову
З минулого орди Батиєві.
Та мрії про Хортицьку волю
Не канули в безвісті Лету.
І душу ятрили до болю
Пророчії музи поета.
Піднімемо вдруге відверто
За тих, що боролися до згину,
За тих, що плекали у серці
Не скорену катом Вкраїну!

* * *

Згадаємо всіх поіменно –
Героїв і мертвих, і сущих.
Вони ж бо з Тризубом знамено
Вознесли для нині живущих.
І душу, і тіло віддали
За нашу із вами свободу,
Навік щоби вільними стали
Нащадки козацького роду.
Ні думці, ні серцю не даймо
Спокою й зупинки ні миті
І з келихом третім згадаймо
Весь рід український на світі!
Нехай зазвучить стоголосе
Над світом Тарасове слово,
Хай знає планета вся, хто се
Зродився із попелу знову!

* * *

Нетлінні історії дати:
Вони – в генетичному коді,
Тому нам судилось зростати
У братньому колі народів.
І зернами мудрості ниву
Засіять для вільного люду,
Щоб наша держава щаслива
Була у пошані повсюди.
Напружимо ж волю і м'язи,
Щоб Мати-Вкраїна розквітла,
І мовимо дружно всі разом:
– Всевишній! Веди нас до Світла!
Подай нам любові і хисту
Прожити у злагоді й мирі!
За нашу Вкраїну Пречисту
Наповнимо келихи щиро!

* * *

Історії віхи нетлінні,
Всі дати в серцях закарбовані,
Тому і діла, і сумління
Мовчанням у нас не заковані.
Ми всі на виду. Хлібосілля
У нас в християнському звичаї.
І в будні, і в пору весільну
Всіх друзів до столу ми кличемо.
Щоб келихи разом налити
За тих, що в історії сущі.
Ці тости – за пам'ятні літа,
За подвиги, вічно живущі!

КРЕМЕНЕЦЬКА ЛІРИЧНА

В тумані сріблиться Дівочі,
Над Черчею місяць встає.
Ой, де ж ви, коханії очі,
Де серденько вірне моє?
Зелене шепочеться віття,
Неначе про нашу любов.
Чому ж я без тебе самітній?
Чому тебе ще не знайшов?
У парку гармонія грає,
Спокою мені не дає.
А ти, моя люба, не знаєш,
Що серце тривожить моє.
Розсипавши зорі по небу,
Вже нічка прийшла на біду.
Та я і по зорях до тебе,
Кохана, доріжку знайду.

НАД ІКВОЮ

В тумані село потонуло,
Заснуло в вечірній імлі,
І згадкою лине минуле
Омитої кров'ю землі.

Шумлять верболози в долині,
Хлюпочеться Іква-ріка,
У мріях в далеке полину,
Де доля блукала гірка.

Загляну в сирітську хату,
Посиджу в нічийнім саду,
Постою під дубом крислатим
І стежкою далі піду.

Туди, де Богдана каплиця
Стоїть на горі край села;
Де слава Варнака, мов птиця,
По Ікві летіла-гула.

Щоб спрага мене не томила,
Вклонюся джерелу на мить,
І, може, прибавиться сили,
Щоб давнє збагнуть, зрозуміть.

Схилилися верби байдуже:
Їм горе чуже ніпочім...
Чого ж ти засмучений, друже,
На кого чекаєш вночі?

Чи, може, шукаєш ти долю?
— Покриткою в світ подалась;
Чи мрієш про бажану волю?
— Не жди, не загляне до нас.

Не прийде сама, бо дорога
До нас не веде. Не проси...
Напевно, така вже від Бога
Спокута на вічні часи:

Щоб серце стогнало від болю
І руки ятрились від ран;
Щоб вічно конати в неволі,
Аби жив у розкошах пан.

Чи, може, далеко до неба,
Тому й Бог не зійде сюди?..
Тому і не створить для тебе
Вина з річкової води,

Що Іква несе гордівливо?
Чому? Бо солона від сліз?
Поглянь, як хвилюються ниви,
Не жди на непевне «колись».

Просити не треба, козаче.
Ти думаєш думи не ті.
Дивися, там море неначе —
Твої ж то жита золоті...

Щебечуть пташки у садочку
І пахне отава п'янка.
В Ікву ще впадають струмочки,
І плине все ширша ріка.

Бурхлива, не спинять загати,
Бо сила в ній тисяч джерел.

А в небо поглянь-но, мій брате:
Кружляє в блакиті орел...

А ти зажурився не в міру,
Чи кров захолонула вмить?..
Прокинься! Берись за сокиру,
Щоб волю химерну збудить!

Минулося те на Волині...
Давно вже нема Кобзаря,
Над Іквою світиться нині
Нова українська зоря.
.....
І тільки наснаги не стане,
Вклонюся джерелові знов —
Безсмертю Тараса й Богдана
Синівську складаю любов.

СТУДЕНТСЬКЕ ЛІТО

Валентина КАЩУК

Справедливість класичної аксіоми “Теорія живе практикою” підтвердили студенти третіх курсів нашого навчального закладу під час літньої педагогічної практики в літніх таборах, у комплексах оздоровлення та відпочинку школярів, в дошкільних навчальних закладах. Більше трьох сотень майбутніх педагогів (170 студентів інституту і 136 – педагогічного коледжу) влітку працювали в дитячих оздоровчих таборах і комплексах, школах-інтернатах і дошкільних навчальних закладах, дитячих

диспансерах і санаторіях семи областей України. Географія педпрактики була по-справжньому всеукраїнською: від Закарпаття – до Одещини, від Волині – до Запоріжжя і, зрозуміло, включала рідне Тернопілля та сусідні Рівненщину і Хмельниччину. Студенти-практиканти різноманітними виховними заходами культурно-мистецького, спортивно-масового і розважального характеру охопили кілька тисяч дітей.

В окремих оздоровчих комплексах і таборах відпочинку дітей і школярів наш студентський “педагогічний десант” був досить чисельним: в дитячому оздоровчому комплексі “Чайка” с.Хрінники

Демидівського району , що на Рівненщині, – 23 чоловіки, в дитячому оздоровчому таборі “Лісова казка” в с. Борщівка на Лановеччині – 29 студентів, у дитячих оздоровчих таборах “Факел” Запорізької області (м. Бердянськ) і “Веселка” Рівненської області (с.Опарипси Радивилівського району) – по 18 чоловік, в дитячому санаторно-оздоровчому комплексі “Корчагінець” с.Межиріч Острозького району (Рівненщина) – 21 студент, а в такому ж комплексі “Лісовий” с.Скоморохи Бучацького району (Тернопільщина) – 15 студентів. Не залишився осторонь нашої “педагогічної географії” Тилявський навчально-виховний комплекс “Загально-навчальний заклад І-ІІІ ступенів – Дошкільний навчальний заклад” Шумського району, з яким науковці і студенти інституту підтримують творчі зв’язки у

ли в Кременецькому обласному дитячому психо-неврологічному санаторії і в Яблунівському обласному дитячому протитуберкульозному диспансері (Гусятинський район), в офтальмологічному санаторії “Барвінок” Зборівського району і Бережанському дитячому гастроентерологічному санаторії.

Виконуючи програму педагогічної практики, узгоджену з планом виховних заходів дитячого закладу як місця проходження практики, студенти запропонували і надали широкий спектр освітньо-виховних послуг: конкурси, змагання, турніри, олімпіади, концерти, вистави і виставки, екскурсії і турпоходи, розважальні шоу та ігри – далеко не повний перелік проведених ними заходів. Керівництво літніх оздоровчих і дошкільних навчальних закладів у свої відзивах про роботу студентів під час практики відзначає їх високу готовність до вирішення безпосередніх фахових завдань, ґрунтовні теоретичні знання і належні фахові навики, сумлінне ставлення до виконання професійних обов’язків, активність і цілеспрямованість у проведенні виховної роботи з дітьми. Зокрема, дирекція

Рівненської філії “Укртелекому”, якій належить дитячий оздоровчий комплекс “Чайка”, надіслала на ім’я ректора інституту, професора А.М.Ломаковича лист-подяку, де висловила “щиру вдячність за підтримку в організації літнього відпочинку дітей працівників “Укртелекому” та за активну участь у виховній роботі студентів, які проявили себе як талановиті, здібні, ініціативні майбутні педагоги”. Аналогічний лист надійшов і від дирекції підприємства “Курорти Приазов’я” (м.Бердянськ), в підпорядкуванні якого перебуває дитячий оздоровчий табір “Факел”: “Майбутні вчителі сумлінно виконували свої функціональні обов’язки, виявляючи творчий підхід до культурно-масових і спортивно-оздоровчих заходів із урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дитячого колективу. Студенти засвідчили вміння втілювати теоретичні знання на практиці, спрямовуючи їх на організацію змістовного та цікавого відпочинку дітей. Сподіваємося, що досвід, набутий студентами в дитячому оздоровчому таборі “Факел”, стане міцним фундаментом їх подальшого професійного зростання.”

Керівництво установ-власників дитячих літніх оздоровчих закладів висловило вдячність організаторам педпрактики В.М.Трифонюку та В.І.Шпак за високу професійну підготовку вихованців. Значна частина студентів-практикантів відзначена персонально: Олександр Дем’янчук, Людмила Долінська, Марина Іванюк, Олексій Копиловський, Олександр Кушнір, Наталія Михалевич, Ольга Тернова, Вікторія Ткач, Іванна Чепчур, Антон Фарина, Андрій Яремчук – дирекцією підприємства “Курорти Приазов’я”; Ангеліна Мельничук, Іван Мартофляк – дирекцією Острозького дитячого санаторно-оздоровчого комплексу “Корчагінець”; Вікторія Шевчук – керівництвом дитячого оздоровчого табору “Гайдарівець” (с. Кутянка, Шумщина). А студенти 12-Мс групи Марія Бешлей, Тетяна Ворон, Оксана Космацька і Наталія Шемчук отримали слова глибокої вдячності

від батьків дітей, з якими вони працювали під час практики: лист відповідного змісту батьки надіслали також на адресу ректора інституту, професора А.М.Ломаковича.

Яскравий букет нагород привезли студенти-практиканти коледжу. Андрій Дубас нагороджений Грамотою дитячого оздоровчого комплексу “Лісовий”, Сергій Гончарук – дитячого оздоровчого табору “Берізка” (с.Молодаво, Рівненщина), Марта Озерна, Вікторія Юрчук і Руслана Довгаль – санаторно-оздоровчого комплексу “Корчагінець”. В “Корчагінці” відзначилися ще дві наших практикантки – студентки 41-ТОк групи Анжеліка Опалко і Марія Білосевич: очолювані ними дитячі загони в різноманітних змаганнях, турнірах і конкурсах вибороли 7 загальних призових місць і 12 особистих нагород. Дирекція оздоровчого табору “Лісова казка” окремо відзначила студента 41-ТОк Дмитра Клака, який не лише сумлінно виконав програму педпрактики, а й додатково провів значну організаційно-спортивну роботу – сформував спортивну секцію з футболу, на базі якої підготував футбольну команду, що здобула перемогу в дитячому футбольному турнірі.

...Змістовно й естетично оформлені звіти, різноманітні медійні презентації і матеріали підсумкової конференції за результатами літньої педагогічної практики зафіксували досвід наших студентів, набутий в дитячих комплексах і таборах оздоровлення та відпочинку дітей, що дасть змогу

використати його наступними поколіннями практикантів.

ВОЛИНСЬКА ПОДОРОЖ ШЕВЧЕНКА

Володимир СОБЧУК
кандидат історичних наук

22 березня 1845 року Імператорська академія мистецтв присвоїла Шевченкові звання некласного художника. Того самого дня Тарас звернувся в адміністрацію навчального закладу з проханням видати йому документ на проїзд в Україну й назад та безперешкодне перебування там. 25 березня він отримав цей папір, а через кілька днів, не чекаючи на атестат (його випишуть аж 10 грудня), виїхав із Петербурга на Батьківщину. Повернувшись на рідну землю, до глибокої осені він проживав на Полтавщині (переважно в поміщика Олександра Лук'яновича в селі Мар'їнському під Миргородом та в лікаря Андрія Козачковського в Переяславі). Популярний поет-романтик і художник-портретист з академічною освітою, а до того ще й надзвичайно цікавий співрозмовник, він усюди був бажаним гостем. Але йшов 32-й рік життя, треба було думати про власне гніздо, а відтак шукати постійний заробіток. Крім того, хотілося назбирати грошей, щоб викупити з кріпацтва родину.

Наприкінці року Шевченкові запропонували посаду в Тимчасовій комісії для розгляду давніх актів, височайше заснованій при київському військовому, подільському і волинському генерал-губернаторові, що мала виявляти, збирати, описувати й видавати різноманітні пам'ятки старовини, зокрема, обстежувати архіви державних установ, магістратів, монастирів, дворянських маєтків; розкопувати кургани, городища та інші археологічні пам'ятки; збирати етнографічні й фольклорні матеріали; обмірювати й замальовувати історичні споруди. Ініціатором появи цієї інституції був київський генерал-губернатор Дмитрій Гаврилович Бібіков, оскільки в підпорядкованих йому Київській, Подільській і Волинській губерніях, територія яких опинилася у межах Росії в результаті поділів Речі Посполитої 1793-го й 1795-го років, жило ще покоління, дитинство і юність якого минули в іншій державі. Бібіков убачав ціль свого дітища в тому, щоб довести споконвічний російський характер підвладної йому Правобережної України й тим самим історично обґрунтувати правомірність жорсткої русифікації, яку він проводив. Та задумана як своєрідний ідеологічний придаток канцелярії генерал-губернатора, археографічна комісія зіграла надзвичайно важливу роль у виявленні, збиранні й вивченні української старовини.

10 грудня 1845 року археографічна комісія постановила звернутися до генерал-губернатора з пропозицією запросити Шевченка «на звання співробітника комісії для знімків із предметних пам'яток» із платнею 150 рублів на рік (молодший учитель гімназії отримував тоді 300 рублів). Промотором цього рішення міг бути Тарасів знайомий із літа 1843 року, професор Університету св. Володимира у відставці Михайло Максимович, що входив у комісію з часу її появи. Поет прийняв пропозицію і протримався на наданій йому посаді до кінця лютого 1847 року.

На час роботи Шевченка в комісію входили чотири групи осіб, так чи інакше причетних до її діяльності. Першу з них становили так звані почесні члени (церковні ієрархи, крупні чиновники, аристократи, поважні вчені, які мали сприяти діяльності інституції, додаючи їй авторитету); другу складали дійсні члени (відомий колекціонер, барон Станіслав Шодуар, згаданий вище Максимович, три викладачі університету й один професор духовної академії); третя група — це члени-кореспонденти з провінції (одним із них був кременецький повітовий стряпчий Володимир Сивицький); четверта об'єднувала близько півтора десятка співробітників, у тому числі молодих учителів Пантелеймона Куліша і Миколу Костомарова, поетових приятелів (із першим він познайомився ще 1843-го, а з другим — весною 1846-го року, уже під час служби).

Наприкінці зими 1846 року комісія відрядила нового співробітника в службових справах на Чернігівщину, де влітку він брав участь у розкопках кургану Перипет під Фастовом, а 21 вересня Бібіков видав розпорядження виїхати у Київську, Подільську й Волинську губернії. Мета цього відрядження полягала в тому, щоб зібрати дані про місцеві перекази, оповідання й пісні «і наскільки можна записати їх у тому вигляді, як вони є», та про відомі кургани й зробити ескізи їх; оглянути монументальні пам'ятки та старовинні споруди й скласти описи їх, щоб наступного року можна було замалювати; зібрати різноманітну старовину, зокрема історичні документи, або хоча б розвідати, де вони є; поїхати в Почаївську лавру, щоб замалювати зовнішній вигляд, інтер'єр головного храму та вигляд із тераси на околиці.

У канцелярії генерал-губернатора Шевченкові видали відкритий лист до поліції з наказом усіляко сприяти виконанню покладених на нього завдань, запечатувані пакети з листами губернаторам і владикам Волині та Поділля, 150 рублів сріблом так званих прогінних і кормових грошей, спеціальний витратний зошит і подорожну грамоту — спеціальний документ на проїзд, що заміняв паспорт і давав право на користування транспортом та в'їзд у губернські й повітові міста.

Усі мандрівники їздили нанесеними на карти й описаними в спеціальних довідниках поштовими дорогами, що поділялися на головні, губернські й повітові. Народ називав ці шляхи стовповими, оскільки на них стояли верстові стовпи. На дорогах знаходилися поштові станції на відстані 20—30 верст одна від другої. Мандрівник прибував на таку станцію, пред'являв тут чиновнику, якого називали станційним смотрителем, свою подорожну й чекав на появу вільного кучера з місцевих мешканців із кіньми та спеціальним пасажирським візком, що був із відкритим або закритим верхом. Дочекавшись його, їхав до наступної станції. Відповідно до свого службового становища Шевченко міг претендувати всього лиш на пару коней.

Осінніми дорогами пересувалися зі швидкістю 8 верст за годину, відтак за день долали не більше сотні верст. Харчувалися в придорожніх корчмах, а ночували в заїжджих дворах, що бували в губернських і повітових містах.

На в'їздах у міста стояли застави, на яких чергували офіцери й так звані інваліди, тобто солдати нестройової служби. Мандрівник пред'являв офіцерові свою подорожну грамоту, а той давав солдатові вказівку підняти перед його екіпажем шлагбаум.

Наприкінці вересня Шевченко виїхав із Києва на Житомир. За поштовою картою, йому треба було подолати 155,5 верст. У Житомирі поет не затримався. Залишивши тут у канцеляріях губернатора і єпископа отримані від Бібікова пакети, він, не чекаючи на розгляд їх із відповідними резолюціями, подався головним трактом через Бердичів і Проскурів на Кам'янець-Подільський, відстань до якого становила 256 верст. Сумарно довелося проїхати 411,5 верст. Отже, на дорогу пішло не менше чотирьох днів.

2 жовтня Шевченко мав бути вже на місці, бо цього дня подільський архієпископ направив археографічній комісії повідомлення, що розпорядився всіляко сприяти її співробітникові. Наступного дня вчитель місцевої гімназії Петро Чуйкевич, з яким Тарас був знайомий із літа 1843 року, записав у його альбом дві народні пісні.

З Кам'янця-Подільського поет поїхав знайомим уже головним трактом на Проскурів (тепер місто Хмельницький), потім губернським поштовим шляхом на Ямпіль і Кременець, а далі звичайною дорогою на Почаїв. На цей раз йому довелося подолати 250 верст і затратити на них десь три дні.

Коли саме Тарас приїхав у Почаїв і скільки пробув тут, невідомо. Знаємо тільки, що 20 жовтня він записав у містечку три народні пісні.

Намісник Лаври архімандрит Миколай Немоловський був Шевченковим земляком, оскільки у молодості служив священиком у місті Корсуні на Наддніпрянщині. Добродушний за характером, він зрадів, мабуть, гостеві з Києва.

Як і всіх приїжджих, Тараса мали поселити в лаврському готелі. До наших днів ця споруда не збереглася. На початку XX ст. її розібрали, а замість неї збудували теперішній Троїцький собор.

У Почаєві Шевченко виконав два ескізи олівцем і чотири акварельні малюнки. На одному з ескізів бачимо вигляд Лаври зі сходу, а на іншому — вид на околиці. На акварелях знову Лавра зі сходу й вид на околиці, а крім того, Лавра з півдня та внутрішній вигляд Успенського собору.

З Почаєва великою партикулярною, тобто недержавною дорогою, що не мала офіційного характеру, Шевченко їздив у Вишневець, де була веле-тенська збірка різноманітної старовини. Про відвідини ним цього містечка відомий свого часу львівський літературознавець Василь Щурат почув на початку XX ст. від вісімдесятилітнього панського лакея Федора Кружилки, що бачився тут свого часу з поетом у віці близько двадцяти років. За свідченням цього очевидця, перевірити яке поки що нікому не вдалося, Тарас гостював у графа Мнішка кілька днів.

На зворотному шляху Тарас поїхав із Почаєва знайомою вже дорогою на Кременець, звідти подався поштовим трактом через Королівський міст і село Верба на Дубно, а далі на Острог, Корець і Житомир. Коли він повернувся у Київ, невідомо; знаємо тільки, що 27 листопада подав уже тут куратору Київського навчального округу клопотання з проханням прийняти його на роботу в Університет св. Володимира на вакантну посаду вчителя малювання.

31 грудня 1846 року Шевченко здав у канцелярії генерал-губернатора рапорт про результати свого відрядження, розтратний зошит і залишок грошей на суму 34 рублі 69 копійок. Того самого дня Бібіков розпорядився, щоб скарбник перевірив усі подорожні витрати.

Мандрівка на Волинь закарбувалася в пам'яті Шевченка. Почаїв він згадує у двох поетичних творах — у поемі «Невольник», перша редакція якої (під назвою «Сліпий») була завершена восени 1845 року в селі Маріїнському на Полтавщині, а друга з'явилася весною 1859 року в Петербурзі, та в поемі «Петрусь», написаній у першій половині 1850 року в Оренбурзі.

Змальовуючи тугу героїні першого з цих поетичних творів, козацької доньки Ярини, за зведеним братом Степаном, що не повернувся з походу на Туреччину, поет веде її разом з іншими людьми в Почаїв:

...Ідуть люде в Київ
Та в Почаїв помолитись,
І вона йде з ними.
У Києві великому
Всіх святих благала;
У Межигорського Спаса
Тричі причащалась;
У Почаєві святому
Ридала-молилась...

У другому творі молода генеральша, закохана в кріпака-пастуха Петруся, якому дала освіту, у пошуках ліків від свого кохання теж

У Київ їздила, молилась,
Аж у Почаєві була.

Десь наприкінці 1853 — на початку 1854 року, перебуваючи на засланні в Новопетровську, Шевченко написав повість російською мовою під назвою «Варнак», в основу сюжету якої поклав історію кріпака, що після завданої йому кривди вступив у боротьбу з панством і навіть очолив загін розбійників, та з часом розкаявся, здався властям і потрапив у в'язницю, а після виходу на волю жив на засланні і під час зустрічі з автором розповів про свою трагічну долю.

За сюжетом повісті, перебувши під час хвороби кілька місяців на хуторі під містом Дубно, майбутній варнак (так називали людей, яким розпеченим залізом ставили та чолі тавро «вор») вирушив звідти Кременецькою дорогою на Почаїв, а помолившись тут, подався на Кременець, щоб подивитися на гору Бону та споруди колишнього ліцею, що перебудовувалися для потреб Волинської гімназії, а далі вийшов у селі Верба на відомий уже нам головний шлях і подався у своє село на Случі, десяток верст нижче міста Новограда-Волинського. З'явившись там, він ненароком убив свого кривдника, що прийшов схопити його, а тоді здався його слугам.

Шевченко вкладає в уста свого героя знамениті слова, сказані ним начебто під час оповіді про відвідини Кременця: «Мир праху твоему, благородный Чацкий! Ты любил мир и просвещение! Ты любил человека, как нам Христос его любить заповедал!».

РЕЦЕПЦІЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ЛІРИКИ Т. ШЕВЧЕНКА У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Роман ДУБРОВСЬКИЙ

Поетична творчість Тараса Шевченка і в середині XIX століття, і у першій половині століття XXI, безперечно, є еталонним зразком. Не можна залишитися байдужим до долі матері, яка стала служницею, щоб бути поряд із із власним сином (із таким драматизмом читач зустрічається у «Наймичці»). Викликає співчуття образ ліричного героя у «Дівичих ночах». З великою майстерністю поетом відображено велич української природи у поемі «Причинна». І майже кожен рядок кожного вірша несе у собі філософізм, вміння критично осмислювати минуле й теперішнє. Та справжнім символом національного відродження Тараса Шевченка робить саме його громадянська лірика.

У літературознавчому словнику-довіднику (за редакцією Р. Т. Гром`яка) читаємо: «Громадянська лірика – умовна назва ліричних творів, в яких актуалізується соціальні та національні мотиви. Громадянська лірика сприяє формуванню національної свідомості та гідності, розбудові націотворчих та державотворчих тенденцій, утвердженню загальнолюдських цінностей. Вона не тільки виявляє посутність громадської відповідальності автора, а й істотні риси ментальної свідомості. Громадянська лірика постає ефективним засобом відродження нації на своїй онтологічній основі, що завжди було актуальною проблемою для українського народу та його поетів...».

І вже тут зустрічаємось із першим парадоксом громадянської лірики загалом і громадянської лірики Тараса Шевченка зокрема. Так, здавалося б, цей вид ліричного роду літератури покликаний художньо відображати лише поточні, сучасні автору події, а отже – втрачає свою актуальність із плином часу. Адже ось уже півтора століття минуло від часу скасування кріпосного права («...На панщині пшеницю жала. Втомилася. Не спочивать ...»), та й служба в армії триває менше року, а не 25, як у психологічно насичених поемах Шевченка. За двісті років система суспільних відносин змінилася настільки, що деякі речі, які зустрічаються в поезіях Тараса Григоровича, сьогодні стали історичними реаліями, мало пов`язаними із виром сучасного життя. Але саме цей факт і надає їм «другого дихання». Французький філософ, критик і теоретик семіотики Ролан Барт через сто років після народження Тараса Шевченка висунув свою славнозвісну концепцію смерті автора. Він, зокрема, зазначає: «Письмо – та галузь невизначеності, неоднорідності та ухилян, де губляться сліди нашої суб`єктивності, чорно-білий лабіринт, де зникає всяка самототожність, і в першу чергу тілесна. Очевидно, так було завжди: якщо про що-небудь розповідається заради самої розповіді, а не заради прямого впливу на дійсність, тобто, в кінцевому результаті, поза будь-якою функцією, символічної діяльності як такої, – то голос відривається від свого джерела, для автора настає смерть і тут-то починається письмо». Таким чином, саме це вже може давати нове життя Шевченковій громадянській ліриці, наділеній смислами та символами, які в різні часи можуть бути розкодовані за допомогою різних ключів та з різною глибиною.

Українське літературознавство на сучасному етапі зазнає докорінної перебудови й розвитку, читач має можливість познайомитися з несправедливо забутими іменами, старі ж та відомі імена постають часто у незвичних, нових іпостасях, встановлюється тенденція до всебічного й глибинного аналізу творів красного письменства. Звичайно, ці процеси не можуть і не повинні оминати постать Кобзаря. І це добре. Відходить у минуле час, коли внутрішнє поривання любити Шевченка як пророка замінювалося самим обов`язком любити Шевченка, бо так треба. А, як відомо, будь-який, ззовні нав`язаний примус викликає психологічне несприйняття, внутрішню протидію. Настав час любити Шевченка не всім разом і взагалі, а кожному окремо і за щось.

І от коли ми відкриваємо «Кобзар» з метою знайти щось близьке своєму серцю, то приходимо до висновку про те, що робить Тараса Шевченка великим. Це його громадянська лірика, наділена такими ознаками, як універсальність та масштабність мислення, кордоцентризм та любов до України і людей, котрі живуть тут.

Розглянемо універсальність та всеохопність як провіденційну рису Шевченкової громадянської лірики крізь призму новітніх Бартових постулатів. У Тараса Григоровича немає суспільно-політичних віршів, у яких би соціальна гострота поставлених проблем не поєднувалась із філософськими мотивами, глибоко закоріненими в народну міфофольклорну традицію, мораль. Тобто лірика у нього насправді є громадянсько-філософською. У ній питання, що є актуальними у певну історичну добу, тісно переплітаються із вічними проблемами пошуків самоідентичності, органічного входження людського Мікрокосму у всесвітній Макрокосм. Власне це, при всій історичній макрованості та ангажованості, робить його лірику вічною, безвідносною до часу. Це ж, у свою чергу, складає міцний базис для подальших її «мандрів» крізь покоління.

А вже надбудовою є конкретні історичні реалії, які впливають на кут, під яким відбувається прочитання Шевченка. Так, у радянський період критикувалися «дореволюційне» прочитання Кобзаря, а сама його постать трактувалася як символ борця-революціонера, практично передвісника жовтневих події. Наведемо приклад із передмови до видання російськомовних повістей митця (1983): «Дореволюционная критика недооценивала русскую прозу Шевченко <...> Только советские исследователи определили объективною ценность повестей Шевченко... Понятно, что писатель не мог открыто провозглашать свои революционные убеждения в произведениях, предназначенных для цензурного издания, как он это делал в нелегальных стихах». Таким чином, поетичний геній митця був настільки потужним, що його жодним чином не можна було просто проігнорувати, навіть якщо його погляди десь і суперечили думкам конкретної влади конкретного історичного періоду. Тож відбувалося просто часткове переміщення акцентів. Віддаючи належне насправді масштабній роботі, проведеній шевченкознавством зазначеного періоду, усе ж звернімо увагу на ці окремі аспекти. Для цього проведемо іще одну аналогію: «Более половины литературного наследия Т. Г. Шевченко составляют его прозаические сочинения: повести и дневник. Написаны они на русском языке, который поэт хорошо знал и любил (кстати, по-русски написана и значительная часть его писем, а также некоторые поэмы)». (Передмова, 1983р.). «Романтики були щирими патріотами України й української мови (щоправда, через зрозумілі обставини багато творів писали й російською мовою; власне українські письменники тієї

доби були двомовними). Але їх патріотизм був (у більшості) «місцевим», «малоросійським» – у межах патріотизму імперського, «общерусского» <...> Перевага Шевченка над його попередниками-романтиками в більшому таланті і більшій суб'єктивності: у широкому соціальному і естетичному масштабі особистості» (Передмова до «Кобзаря», 2009).

Як бачимо, остання цитата демонструє поглиблення об'єктивності та науковості осмислення творчого доробку Кобзаря. Тому виникає справедливе запитання: чи не приховали ми від концепції смерті автора до концепції смерті читача, адже Тарас Шевченко насправді наситив свою патріотичну поезію такими потужними образами, сюжетами, символами, смислами, що спираються на наші архетипи? Насправді ж, це питання може бути риторичним, оскільки кожне покоління знаходить все нові грані таланту Кобзаря, тож ми ще довго розкодовуватимемо окремі елементи його творчості. Та насправді мова може йти хіба про своєрідну синхронізацію автора з XIX століття й читача із століття XXI на основі понять «етика», «мораль», «відповідальність», «обов'язок»,

«нація». Як би хто не намагався затиснути Шевченка у вузькі рамена певної ідеології, він завжди був глибшим, ширшим, свідомішим та... постійним бунтарем, що прагнув до єдиного: досягнення того, щоб найвищою цінністю була людська особистість. Так, Пантелеймон Куліш пише про Шевченка до Петра Плетньова у 1846 році: «Поездки его по Малоросіи обогатили его умъ множествомъ весьма важнихъ замечаний. Онъ, между прочимъ, смотритъ на пановъ такъ, какъ должно на нихъ смотреть». Прикметно, що Тарас Шевченко став орієнтиром для національно свідомої української інтелігенції, котра формувалася із числа українських поміщиків, тож у 1843 році, коли він подорожував Україною, поет був бажаним гостем практично у кожному домі місцевої знаті. Однак він залишився вірним власному кредо: писати правду, нічим не підфарбовуючи її, аналізувати історичні помилки власного народу, аби не припуститися їх у майбутньому. Так, у вірші «Сон», яскравому зразкові громадянської лірики, читаємо:

Ще гіршими стали,
Без ножа і автодафе
Людей закували
Та й мордують... Ой, ой, пани,
Пани-християне!..

Гостра критика, невизнання авторитетів та єдиний ідеал – вільна українська земля без зрадників – ось ті духовні начала, на які спираються громадянська лірика Тараса Шевченка.

У цьому ж вірші зустрічаємо:

Я так її, я так люблю
Мою Україну убогу,
Що проклену святого Бога,
За неї душу погублю!

Подібні речі у радянському прочитанні Шевченка, звичайно ж, виставлялися не інакше як доказом поступового «просвітлення» поета на шляху до гуманізму, що заперечував вищість Небесних Сил, а отже – до атеїзму. Сьогодні ж методологічний інструментарій, значні напрацювання шевченкознавчих студій дозволяють нам прийти до інших висновків. Лексеми «Бог», «святий», «душа» є часто вживаними у громадянській лірици Кобзаря, причому нерідко у звертальних конструкціях. Тож природно виникає питання: навіщо звертатися до того, у кого чи у що не віримо?!! Таким чином, провідну роль у даному випадку має відіграти розуміння морально-етичних та мистецько-естетичних імперативів поета. Романтична література тяжіє до зацікавлення героїчним минулим, у тому числі й духовним життям предків, яке, ні для кого не секрет, було пов'язане із глибокою моральністю. Іще одна риса цього типу поезії – гіперболізація. Фраза «проклену святого Бога» якраз і є яскравим її прикладом. Крім того, інший рядок – «Простіть!.. Я Богу помолюсь...» – вказує на глибоку релігійність автора та підтверджує його здатсть піти на самопожертву заради того, щоб Всевишній зглянувся на Україну.

При розгляді іншого шедевру громадянської лірики Тараса Шевченка – поеми «Гайдамаки», про яку, здавалося б, було сказано уже все, сьогодні варто звернути увагу на її оцінку сучасниками поета. Так, Михайло Драгоманов вказує на суперечність образів поеми історичним реаліям, алогічність їх вчинків, неправдоподібність при їх ідеалізації. Тож потребує з'ясування проблема співвідношення історичної об'єктивності та художньої вигадки, романтичної стилізації у творі, а також ставлення самого критика до мистецьких набутків європейського та українського романтизму. Новітнє прочитання поеми опирається як на факт знайомства Шевченка з «Історією русів», так і на глибину захоплення поета міфофольклорною базою твору. Саме остання становить значний мистецький інтерес і дозволяє детальніше дослідити ще одну грань творчого генія Кобзаря – Шевченка-етнографа. Таким чином, насправді фольклорне тло поеми може бути ширшим за соціальну площину. І саме з ним пов'язаний елемент художньої вигадки. Але ця думка роками заперечувалася. Так, радянська критика наполягала: «У висловлюваннях Т. Шевченка лежить провідне завдання перенести українське питання з літературно-етнографічного ґрунту, куди його настирливо вписували націоналісти різних мастей та відтінків, на соціальний». Насправді ж соціальні проблеми, безперечно, є важливими для Тараса Григоровича, але визрівають вони на основі рідної культури, затиснено у вузькі рамки, – отої, яка якраз визріла на етнічному ґрунті, на рідному фольклорі, що є життєдайним джерелом будь-якої літературної творчості.

Громадянська лірика Т. Г. Шевченка насправді поєднує в собі маркери конкретної історичної доби й ознаки універсальності, позачасовості, оскільки вона сконцентрована навколо потужного стрижня, яким є антропоцентризм, кордоцентризм. «Не вмирає душа наша, / Не вмирає воля» – ці слова можуть бути мотто сьогоднішньої боротьби свідомого українства за духовне очищення нашого народу. З Шевченковим словом із цього зразка громадянської лірики XIX століття помирають патріоти у, здавалося б, цивілізованому XXI столітті. На жаль, маємо констатувати той факт, що героями не народжуються – героями помирають. Та вони вічно живуть у серцях Шевченкового народу.

У Довженковій «Україні в огні» є слова, з яких ми свого часу не зуміли зробити належних висновків. Німецький полковник Ернст фон Крауз розповідає своєму синові Людвігові: «Ці люди абсолютно позбавлені вміння прощати один одному незгоди навіть в ім'я інтересів загальних, високих. У них немає державного інстинкту... Ти знаєш, вони не вивчають історії. Дивовижно. Вони вже двадцять п'ять літ живуть негативними лозунгами відкидання Бога, власності, сім'ї, дружби! У них від слова нація остався тільки прикметник. У них немає вічних істин. Тому серед них так багато зрадників... От де ключик від скриньки, де схована їхня загибель...». Саме проти такої ситуації за століття до Олександра Довженка закликав Тарас Шевченко своєю полум'яною громадянською лірикою. Ми вже двічі не почули. Історія має властивість повторюватися, бити в рази сильніше, але водночас – давати ще один шанс. Тож будьмо мудрими. Щоб його не втратити.

Сьогодні треба навчитися читати й розуміти Шевченка. Його слова звучали на Майдані та Антимайдані. То яку «сім'ю велику, сім'ю вольну, нову» мав на увазі Великий Кобзар: слов'янську чи європейську?!! Кого б він підтримав? Поет завжди виступав за єднання: «В своїй хаті своя правда, / І сила, і воля». Чи ж не пророчими є його слова про те, як брат іде на брата («одцурається брат брата»), християнин іде на християнина?!! Чи не про ситуацію в сучасній Україні пише: «Німець скаже: «Ви слав'яне». «Слав'яне! слав'яне!» Славних прадідів великих Правнукі погані!»

Тож прислухаймось сьогодні до актуальної громадянської лірики Тараса Шевченка:

Схаменіться! Будьте люди,
Бо лихо вам буде.
Розкуються незабаром
Заковані люде,
Настане суд, заговорять
І Дніпро, і гори!
І потече сторіками
Кров у синє море...

МУЗИЧНА ШЕВЧЕНКІАНА ГНАТА ХОТКЕВИЧА

Надія Супрун-Яремко,
Богдан Яремко

Тарас Шевченко і Гнат Хоткевич (1877–1938) – два імені, одне з яких – ім'я геніального поета, засновника нової української літератури й нового етапу в історії українського і російського живопису та графіки, друге – видатного письменника, вченого, музиканта, культурного діяча, який брав активну участь у створенні національного обличчя української культури XX ст. і загинув під час сталінських

репресій в 1938 р. Представники різних соціально-історичних епох і масштабів таланту, Т. Шевченко і Г. Хоткевич згадуються поруч, що пояснюється об'єктивними причинами, пов'язаними з тими прогресивними ідеями і традиціями художньо-морального феномену українського спадкоємного міжнаціонального і національного універсалізму, що були закладені у XVIII ст. великими українськими просвітителями – Феофаном Прокоповичем (1677–1736) і Григорієм Сковородою (1722–1794) – та продовжені Тарасом Шевченком, Іваном Франком, Борисом Грінченком, Агатангелом Кримським та іншими діячами нового часу.

Українські митці, зокрема Т. Шевченко і Г. Хоткевич, будучи яскравими представниками різночасових періодів у розвитку національної духовності, своїми діяннями творили, збагачували і утверджували своєрідний «ланцюг» у безперервному духовному процесі, який є сутністю цілісної української культури. Більш конкретна підстава, що дозволяє поєднувати імена Тараса Шевченка і Гната Хоткевича, торкається постановки питання: який внесок зробив Г. Хоткевич у музичну Шевченкіану?

Упродовж всього 40-річного творчого шляху Г. Хоткевич досліджував, художньо втілював і популяризував життя й спадщину Великого Кобзаря, зокрема як композитор і організатор музичної справи у його рідному Харкові. Ось деякий перелік тематичних концертних заходів, які влаштовував він з організованими ним художніми колективами: з Харківським Національним хором – концерти «Музичний паралелізм» (критично-порівняльний показ творів різних українських композиторів на один Шевченковий текст), «Історичний розвиток композицій до поезії Т. Шевченка» (творчість народна, анонімна, долисенківської, лисенківської та сучасної діб); з художньо-вокальним квартетом – «Концерт пам'яті Шевченка», який у 1922 р. повторив програму першого вечора, присвяченого поетові, що відбувся у 1862р. в Харківському університеті; «Концерт пам'яті Шевченка», влаштований 10 березня 1924 р. в Харківському драмтеатрі ім. Т. Шевченка («Березіль») за участю хору з 300 осіб під керуванням Г. Хоткевича.

Дослідження композиторської спадщини Г. Хоткевича, зокрема солоспівів і хорів на слова Т. Шевченка, становить певну складність. По-перше, тому що Хоткевич не мав офіційної музичної освіти (був інженером-технологом). По-друге – через мізерно малу кількість друкованих за життя композитора музичних творів (28 із 400 рукописних). Серед цих останніх – 7 солоспівів і 8 хорів на слова Т. Шевченка, кожний з яких у 1930-х рр. «знаходив» своїх виконавців з-поміж представників кращих артистичних сил Харкова.

Музичні здібності Хоткевича виявилися в ранньому дитинстві і далі безперервно розвивались і збагачувались, але не в музичних закладах, а переважно в середовищі народних музикантів, зокрема незрячих кобзарів. Автобіографічні дані свідчать, що в роки учнівства (Харківське реальне училище) і студентства (Харківський технологічний інститут) він вчився гри на скрипці у приватного вчителя і навіть самостійно силився розучувати «Крейцерову сонату» Л. Бетховена. Музично-творче мислення Хоткевича, таким чином, формувалося під впливом потоку фольклорного матеріалу з його всеохоплюючою доцільністю, а розширену творчих можливостей і розвитку художнього смаку сприяло вивчення класичної вітчизняної і зарубіжної музики. Прекрасну, хоча і недовгу школу композиторського професіоналізму Хоткевич пройшов у 1899 р. під керівництвом М. Лисенка, коли, тимчасово звільнений з інституту за участь у студентських політичних заворушеннях, подорожував з його хоровою капелою як бандурист-соліст. Розвинена художня інтуїція, творче спілкування з народними музикантами і М. Лисенком, значні досягнення в кобзарському виконавстві та науково-теоретичних дослідженнях українського народного і професійного мистецтва – усе це давало можливість правильно орієнтуватися в питаннях музичної форми, гармонії, поліфонії, координації музичних і поетичних структур. Композиторський професіоналізм Г. Хоткевича, який найповніше і своєрідніше виявився в творах на слова Т. Шевченка, демонструє живе й творче використання величезних і глибинних знань автора в галузі українського пісенного й інструментального фольклору. Детальніше розглянемо музичну шевченкіану Хоткевича-композитора.

Солоспів «У гаю, гаю вітру немає» створений на слова початкового уривка розділу «Титар» з героїчної поеми Шевченка «Гайдамаки»; «Сонце гріє, вітер віє» – на слова вірша «На вічну пам'ять Котляревському»; «Тополя» («По діброві вітер виє») озвучує текст вступного фрагменту з однойменної балади Шевченка, в основу якої покладений соціально-конфліктний романтичний сюжет народного повір'я про перетворення дівчини в дерево. «Минає неясний день мій» написаний на текст другої строфи з поеми «Невольник». В основу солоспіву «Ой не п'ються пива-меди» покладений типовий для низки чумацьких пісень мотив умираючого в степу від епідемії молодого чумака. Солоспів «Чи винна голубка» створений на текст уривка з романтичної балади Шевченка «Причинна» і є вільною обробкою народної пісні «Така її доля».

Солоспів «Ой я свого чоловіка» – соціально-побутовий твір, в якому музично-поетичними засобами відтворюється драматична сценка з життя кріпацької сільської родини. Вірш, як і музику солоспіву, умовно можна поділити на два контрастні семантичні розділи: в першому (I, II, III куплети) оповідь ведеться від імені легковажної жінки – дружини і матері, – яка відправила до Криму свого чоловіка-чумака і сильно загуляла; в другому (IV, V, VI куплети) відтворюється картина повернення чоловіка і розмова його з голодними й недоглянутими дітьми. Уміле вживання формоутворюючих принципів західноукраїнського народномузичного мистецтва, зокрема коломийки, стало органічною сутністю композиторського мислення автора-слобожанина, а його солоспів «Ой я свого чоловіка» – одним із зразків втілення цих принципів у вокальній творчості. Глибока внутрішня драматургічна єдність поетичних і музичних структур, спільність мелодико-інтонаційного матеріалу роблять цей твір Г. Хоткевича близьким до стислої й цільної оперної сцени з конкретними особистими стосунками діючих осіб у динамічних умовах соціально трактованої ситуації.

Чільне місце у композиторській творчості Г. Хоткевича займає хорова музика. Прекрасний знавець національного гуртового співу, організатор і керівник багатьох хорових і ансамблевих колективів, композитор створив велику кількість творів хорового мистецтва, з яких, на жаль, лише десять були надруковані. Серед цих останніх – вісім на слова Т. Шевченка: одноголосі «Тече вода», «Зоре моя вечірняя», «Наш отаман Гамалія», «пейзажний» мішаний хор без супроводу «Защебетав жайворонок», що озвучує текст фрагменту з балади Шевченка «Причинна», мішаний чотириголосий хор «Ой діброво – темний гаю!», мішаний, з фортепіанним супроводом хор «Попід горою яром, долом» з поеми Т. Шевченка «Катерина», мішаний хор з фортепіанним супроводом «Реве та стогне Дніпр широкий».

Для прикладу, «Садок вишневий коло хати» – триголосий однорідний хор у супроводі фортепіано на текст однойменного вірша Т. Шевченка, в якому відтворюється ідилічна картина весняного вечора в українському селі. Уся в цілому хорова мініатюра є зразком надзвичайно тонкої, ніжної кантиленної лірики, пройнятої інтонаціями вальсової пісенності, що навіяні, очевидно, близькою ритмоінтонаційною будовою народних варіантів пісень на цей Шевченківський текст.

Розгляд друкованих зразків музичної творчості Гната Хоткевича в галузі шевченкознавства переконливо засвідчує їх пізнавальну й неминущу науково-мистецьку цінність. Адже на фоні соціальних катаклізмів початку XX ст., а пізніше – загального культурного підйому в умовах жорстокого адміністративно-репресивного періоду 1920–1930-х рр. потужна й різнобічна діяльність митця була спрямована на вільний розвиток української духовності і робила посильний внесок в єдиний актив художньої Шевченкіани.

ПРО ШЕВЧЕНКА ЯК ПЕДАГОГА

Своє бачення Тараса Шевченка як педагога, ставлення Великого Кобзаря до навчання та виховання, розуміння геніальним поетом педагогічних проблем розкрив кандидат педагогічних наук, заслужений працівник освіти, науковець кафедри педагогіки вищої школи нашого інституту Д.М.Скільський у статті "Освітньо-виховні проблеми у творах Т.Г.Шевченка", опублікованій науково-теоретичним вісником НАПН України "Педагогіка і психологія". Статтю рекомендував до друку дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор М.Б.Євтух. У публікації проаналізовано важливі питання народної освіти та національного виховання, що їх розробив Т.Г.Шевченко в поетичних, прозових творах та листах. Виокремлено й систематизовано його педагогічні ідеї, зроблено особливий наголос на їхній актуальності . Автор статті зауважує, що відому повість Тараса Шевченка "Близнята" слід віднести до художніх педагогічних творів, бо в ній розкрито ідеал освіченої людини як людини широкої розумової культури і всебічних знань, здатної застосовувати їх практично для національного блага, та постійно перебувати в стані самоосвіти і самовиховання. Багато місця приділяється характеристиці Шевченкового "Букваря южнорусского", якого поет написав для україномовних недільних шкіл, в якому знайшли відображення прогресивні педагогічні ідеї того часу і де були поєднані вимоги народної та наукової педагогіки. Зокрема, в цій невеликій за обсягом книжечці (24 стор.) були й абетка з великих і малих, друкованих і писаних літер, склади, тексти для читання й засвоєння напам'ять, і цифри до 100. Шевченко відкинув застарілий і важкий буквоскладовий метод навчання грамоти і спрямувався до нового, ефективного звукового аналітико-синтетичного методу навчання читання. Підкреслюється, що подані в Шевченковому "Букварі..." тексти для читання і запам'ятовування – це переважно яскраві взірці української усної народної творчості національно-патріотичної та морально-релігійної спрямованості. Творчість Тараса Шевченка підтверджує, робить висновок автор статті, що хоча Великий Кобзар не був професійним педагогом, однак від природи володів найціннішою професійно-педагогічною рисою – любов'ю до дітей, тому не тільки прагнув до роботи над рідномовними підручниками для народної освіти в підневільній Україні, а й у своїх поетичних, прозових творах і листах висловив цінні думки з питань народної освіти й виховання, порушив низку гострих педагогічних проблем, більшість з яких суттєво збагатили національну педагогіку, ввійшли до її золотого фонду, не втратили свого значення в сьогоденні.

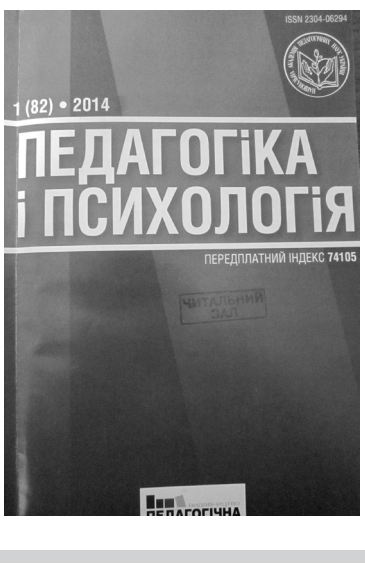

ОБ'ЄДНАНІ ВИСОКИМ ІМЕНЕМ ШЕВЧЕНКА

(Закінчення. Початок у №1-6, 7-12)

Волинський обласний академічний музично-драматичний театр імені Т. Г. Шевченка

Театр у місті Луцьку, головна театральна сцена Волині.

Волинський обласний музично-драматичний театр створено 1939 року за Ухвалою Ради Народних комісарів УРСР. Основою творчого складу стала трупа Волинського українського театру, що діяв попереднє десятиліття (1928—39 рр.) під керівництвом Миколи Певного, учня Миколи Садовського й Панаса Саксаганського.

23 лютого 2006 року Волинському обласному музично-драматичному театру присвоєно почесне звання академічного, відтак повна назва закладу відтоді — Волинський обласний академічний музично-драматичний театр імені Т. Г. Шевченка.

У 2009 році Волинський обласний академічний музично-драматичний театр імені Т. Г. Шевченка урочисто відзначив своє 70-ліття. Прем'єрами ювілейного 70-го театрального сезону (2009/2010 рр.) є: «Безталанна» Івана Карпенка-Карого, «Одкровення від Мазепи» Петра Ластівки за мотивами драми Олелька Островського та «Ретро» Олександра Галіна. Художній керівник Богдан Береза активно співпрацює з відомими українськими режисерами Ф. Стигуном та П. Ластівкою.

Підтриманий глядачем і фаховою критикою, Волинський театр гастролює не лише в усіх областях Західної України, а й по всій Україні та за кордоном. На відзнаку 75-ї річниці Голодомору в Україні виставу «Прости і помилуй» М. Кузьо було показано в 23-х обласних і районних центрах нашої країни. Періодично театр репрезентує українське театральне мистецтво у Польщі, з успіхом проходять його виступи в Києві та на українських і міжнародних фестивалях: «Прем'єри сезону» (Івано-Франківськ, 2005, 2008 р.р.), «Дні українського театру в Польщі» (Ольштин, 2003), «Біла Вежа» (Берестя, Білорусь, 2004), «Слов'янські театральні зустрічі» (Чернігів, 2005), «Сусіди» (Люблін, Польща, 2006). У лютому 2011 року директором театру призначений Глива Анатолій Миколайович. А в березні того ж року художнім керівником театру став заслужений діяч мистецтв України Петро Ластівка. 18 травня 2011 року театр побував на фестивалі «Прем'єри сезону» в Івано-Франківську з виставою «Гамлет» В.Шекспіра. Отримали премії: «За кращу чоловічу роль» та «За кращу сценографію». За виставу «Гамлет» В.Шекспіра (постановка художнього керівника театру, заслуженого діяча мистецтв України Петра Ластівки, сценографія заслуженого діяча культури Польщі Олександра Оверчука, художник із костюмів Ольга Баклан) отримано премію «Галицька Мельпомена», а також премію «Бронек» ім. А.Бучми за режисуру.

Черкаський академічний обласний український музично-драматичний театр імені Т. Г. Шевченка

Історія постійно діючого драматичного театру в Черкасах розпочинається від пересувного робітничо-колгоспного театру, який заснувала група вихідців з 3-ї майстерні мистецького об'єднання «Березіль». Навесні 1932 року актори цієї новоствореної театральної трупи показали дебютну виставу «Родина щіткарів» за популярною на той час п'єсою М.Ірчана у місті Малині (нині Житомирська область).

Вже в наступному 1933-му році театр переїздить до Черкас (на той час — один з районних центрів Київської області), і відтоді стає постійно діючим у місті.

1939 року на честь 125-річчя від дня народження Т.Г.Шевченка театру присвоєно ім'я Великого Кобзаря.

Значні зміни сталися в 1954 році — у зв'язку з утворенням Черкаської області театр реорганізовується в стаціонарний Драматичний театр імені Т.Г. Шевченка.

Починаючи від 1963 року, театрові надається остаточний статус — Черкаський обласний державний український музично-драматичний театр імені Т.Г. Шевченка.

Нарешті, 25 квітня 2006 року Міністерством культури і туризму України театру було надано академічний статус, відтак офіційна теперішня назва театру — Черкаський академічний обласний український музично-драматичний театр імені Т.Г.Шевченка.

За час свого існування колектив Черкаського академічного обласного українського музично-драматичного театру імені Т.Г. Шевченка здійснив понад 450 постановок (дані на кінець 2000-х років): близько 80 — за п'єсами української класичної драматургії; понад 50 — класичної зарубіжної; понад 300 — сучасної національної та зарубіжної драматургії.

Чільне місце в репертуарі театру посідають вистави за творами і мотивами творчості та біографії пророка України і геніального земляка Черкаського краю Т.Г. Шевченка. У сценічному втіленні проблематика всебічного розкриття спадщини Кобзаря була узагальнена як тема Прометея — тема громадянського вчинку в ім'я людини, в ім'я добра на землі: постановки «Назар Стодоля» Т.Г. Шевченка (1939, 1951, 1960, 1980), «Мати наймичка» І. Тобілевича за Т.Г.Шевченком (1961), «Дума про Кобзаря» М. Негоди (1961), «Марина» М. Зарудного за Т.Г. Шевченком (1964), «Катерина» В. Лемеля (1966), «Тарас Шевченко» А. Малишка (1970), «Титарівна» М. Кропивницького за Т.Г. Шевченком (1978), «Стіна» Ю. Щербака (1984), «Гайдамаки» Т.Г. Шевченка (1989), «Великий льох» О. Дзекуна за Т.Г. Шевченком (2003).

За час роботи театр зіграв сотні вистав. У 1990 — 2000-і роки користувались популярністю як «класичні» українські, російські та зарубіжні постановки — «Лісова пісня» (за Лесею Українкою), «Лимерівна» Панаса Мирного, «Дума про братів Неазовських» Ліни Костенко, «Чума обом домівкам Вашим» Григорія Горіна, «Вишневий сад» Антона Чехова, «По той бік Голгофи (Варавва)» Мішеля де Гельдерода, «Отелло» Вільяма Шекспіра тощо, так і спроби творчого переосмислення ролі і призначення театру, намагання жанрового вивільнення від соціальної переобтяженості мистецтва.

Мистецтво Черкаського академічного обласного українського музично-драматичного театру імені Т.Г. Шевченка широко відоме за межами Черкащини та України.

Так, гастролі театру проводились в Києві, Кишиневі, Харкові, Ярославлі, Баку, Уфі, Мінську, Львові, Чернівцях, Дніпропетровську, Херсоні, Гомелі, Могильові, Луцьку, Миколаєві, Одесі, Москві, майже в усіх обласних центрах України.

З постановкою «Одруження» А. Жолдака театр брав участь у фестивалі «Мистецьке Березілля» (Київ, 2001), міжнародних фестивалях у містах Сібіу (Румунія, 2001), Кишинів (Молдова, 2001), Пловдив (Болгарія, 2001), Гренобль (Франція, 2002).

Протягом 2000-х років театр нагороджено дипломами лауреата низки фестивалів: Міжнародного фестивалю театрального мистецтва «Мандруючі зірки» (Київ, 2003) та Всеукраїнського державного театрального фестивалю «В гостях у Гоголя» (Полтава, 2003) за виставу «Поминальна молитва» Г. Горіна, Всеукраїнського театрального свята «Вересневі самоцвіти» (Кіровоград) з виставами «Поминальна молитва» Г. Горіна (2004) та «Дума про братів Неазовських» Ліни Костенко (2005), Всеукраїнського фестивалю «Тернопільські театральні вечори» (Тернопіль, 2005) з виставою «Дума про братів Неазовських» Ліни Костенко.

До 50-річчя створення Черкаської області на сцені Київського Національного театру імені Івана Франка театр показав найкращі свої вистави: «Великий льох» за Т.Г. Шевченком, «Вишневий сад» А. Чехова.

Починаючи від 2006 року, Черкаський обласний український музично-драматичний театр ім. Т.Г.Шевченка започаткував щорічний Міжнародний театральний фестиваль «Сцена людства».

Харківський академічний український драматичний театр імені Тараса Шевченка

Постав 1934 року на базі розгромленого «Березоля» як заперечення останнього. 1935 року театр отримав ім'я Тараса Григоровича Шевченка. У 1947 році театру було надано статус «академічного».

Орієнтація на соцреалістичні позиції, переважання у репертуарі російської радянської драматургії, копіювання театру ім. І. Франка, висунення О. Корнійчука на чоло українських драматургів, обмеження західноєвропейського репертуару до класики 19 ст. характеризують провідну лінію новоствореного театру. Наказом Народного комісаріату освіти в жовтні 1933 театр (ще тоді «Березіль») очолив М. Крушельницький (1933—1952), згодом — вихованець Московського художнього академічного театру Б. Норд (1952 —1957), далі О. Сердюк (1957—1962), якого змінив В.Крайниченко. По смерті останнього (1964) театр поступово зійшов на репертуар сучасної соцреалістичної драматургії, побутової класики та на щодалі частіші гастролі російських режисерів школи К. Станіславського.

Художній керівник та генеральний директор театру у 2002—2005 роках — Андрій Жолдак. Виставами А. Жолдака «Гамлет. Сни», «Один день Івана Денисовича», «Місяць кохання», «Чотири з половиною», «Гольдоні. Венеція» театр долучився до сучасної авангардної стилістики, успішно презентував Україну на міжнародних фестивалях в 17-ти європейських країнах. У 2004 році за вистави «Місяць кохання» і «Гольдоні. Венеція» Андрій Жолдак був удостоєний Премії ЮНЕСКО, а трупа театру ввійшла до десятка найкращих труп Європи. Вистава А. Жолдака «Ромео і Джульєтта. Фраґмент» була заборонена до показу в Україні, що й стало головною причиною відставки Жолдака з посади керівника театру. Прем'єра цієї вистави відбулася в Берліні в листопаді 2005 року. Андрій Жолдак походить зі знаменитої театральної династії Тобілевичів-Тарковських. Він є праправнуком українського драматурга І. К. Карпенка-Карого та Надії Тарковської, а також доводиться внучатим племінником акторам і режисерам М. Садовському і П.Саксаганському, має спільне коріння з Арсенієм і Андрієм Тарковськими. За час свого керівництва Андрій Жолдак, щоб вшанувати пам'ять видатного режисера Леся Курбаса, намагався офіційно повернути театру попередню назву «Березіль».

До акторського складу, крім старих «березільців» (А. Бучма, Д. Антонович, І. Мар'яненко, Л. Дубовик, Є. Бондаренко, Н. Ужвій, С. Федорцева, В. Чистякова), належали Л.Криницька, В. Герасимова, Н. Лихо; випускники Харківського Інституту Мистецтв і студії Р. Колосова, С.Чибісова, Л. Попова, А. Свистунова, Л. Биков, А. Літко, В.Шестопалов, В. Маляр, А. Дзвонарчук, В. Івченко, Л. Тарабаринов та ін.

Чернігівський обласний академічний український музично-драматичний театр імені Тараса Шевченка

Музично-драматичний театр ім. Т.Г.Шевченка засновано в травні 1926 року внаслідок реорганізації робітничого драматичного гуртка при Єлисаветградському (нині Кіровоград) машинобудівному заводі «Червона зірка» із залученням кількох професійних акторів. Відкривався театр виставою «Наталка Полтавка» Івана Котляревського. У репертуарі перших років були такі вистави: «Гайдамаки» Тараса Шевченка, «Суєта» Івана Карпенка-Карого, «Мірандоліна» Карло Гольдоні, «Живий труп» Льва Толстого та інші. Подорожуючи по містах і селах нинішньої Кіровоградщини, вже за перший рік роботи театр обслужив понад 55 тисяч глядачів, показавши у 45 населених пунктах 196 вистав.

1933 року після гастролей колективу театру в Казахстані, де проходив тоді двомісячник української культури, Наркомос УРСР відрядив театр у повному складі для обслуговування трудящих новоутвореної (7 жовтня 1932 року) Чернігівської області. На початку 1934 року саме тут, у Чернігові, він отримав статус стаціонарного сценічного колективу. Офіційною назвою установи стала Чернігівський державний обласний український музично-драматичний театр імені Т. Г. Шевченка.

Великим творчим досягненням чернігівських театралів цього періоду стала постановка вистави «Фата моргана» за однойменною повістю Михайла Коцюбинського, що стала спільним доробком драматурга Якова Мамонтова, режисера Григорія Воловика і всього колективу театру. У березні 1939 року відбулася прем'єра вистави «Тарас Шевченко» за п'єсою Юрія Костюка у постановці Григорія Воловика, яку театр підготував до 125-річчя від дня народження Кобзаря. Роль молодого Шевченка виконував Володимир Волгрик. Вистава з успіхом була показана у столиці України, де виконавець заголовної ролі був нагороджений ювілейною шевченківською медаллю.

Також у довоєнному репертуарі театру були такі вистави, як «Дай серцю волю, заведе в неволю» Марка Кропивницького, «Ой, не ходи, Грицю, та й на вечорниці» Михайла Старицького, «Розбійники» Фрідріха Шіллера, «Витівки Скапена» Жана-Батіста Мольєра і чимало інших. Першим в Україні Чернігівський театр здійснив постановку творів свого земляка Івана Кочерги «Майстри часу» та «Підеш — не вернешся»; одним з перших ставив п'єси Олександра Корнійчука, зокрема незабутню «В степах України»; неодноразово звертався до постановки п'єс Івана Микитенка.

У репертуарі театру є понад 20 різножанрових вистав, серед яких значні місця посідають твори української класичної драматургії — «Енеїда» та «Наталка Полтавка» Івана Котляревського, «Майська ніч» та «Сорочинський ярмарок» Михайла Старицького (за творами Миколи Гоголя), «Лісова пісня» Лесі Українки, «У неділю рано зілля копала» за Ольгою Кобилянською, дума-опера «Сліпий», «Матінаймичка» та «Відьма» за творами Тараса Шевченка, «Панночка» Ніни Садур за повістю Миколи Гоголя «Вій», «Сватання на Гончарівці» Григорія Квітки-Основ'яненка, «Дамських справ майстер» за п'єсою Михайла Старицького «За двома зайцями», а також російські — «Без вини винуваті» Олександра Островського, «Одружуйтесь, і ну вас к бісу!» Антона Чехова («Ведмідь», «Освідчення»). Також користуються великим успіхом у глядача вистави «Нічні розваги з молодим Козерогом» Олександра Галіна, «Провінційні анекдоти» Олександра Вампілова, дитячі постановки «Сестра моя русалонька» Людмили Розумовської, «Зимова казка» Марії Шуринової, «Чарівна лампа Аладдіна» С. Лихого тощо.

На базі драмтеатру в Чернігові, починаючи від 1990 року, відбувається вже традиційний Міжнародний фестиваль «Слов'янські театральні зустрічі» (цей статус одержано 2001 року). Співзасновниками цього фестивалю були заслужений колектив Гомельського обласного драматичного театру Республіки Білорусь і Ордена Трудового Червоного Прапора Брянський театр драми імені О. К. Толстого. Відтак, творчі колективи саме цих театрів і були постійними учасниками чернігівського фестивалю, згодом заснувавши у своїх містах театральні фестивалі з такою ж самою назвою (в цих заходах часто беруть участь чернігівські «шевченківці»).

Колектив Чернігівського театру перебував на гастролях у містах колишнього СРСР, Європи та світу, брав участь у різних театральних фестивалях (Каїрський фестиваль експериментальних театрів, Гданський театральний фестиваль, Чернівецький фестиваль «Золоті оплески Буковини» тощо).

УКРАЇНА – ЄДИНА КРАЇНА

Наша Україна – країна єдина і цілісна в її територіальних, геополітичних, культурно-духовних, ментальних та історичних вимірах, незважаючи на регіональні відмінності, які характерні для кожного національного утворення в будь-якій частині світу. Переконатися в тому, що будь-яка історична подія далекого чи недавнього минулого – це одна із сторінок Великої Книги Буття українського народу, а кожна історико-архітектурна, культурно-мистецька чи природна пам'ятка – це невід'ємний елемент могутнього феномена нашої національної культури, змогли члени делегації Кременецького гуманітарно-педагогічного інституту ім. Тараса Шевченка, які здійснили своєрідний екскурс визначними місцями України, де були написані важливі, як яскраві, так і трагічні сторінки національної історії.

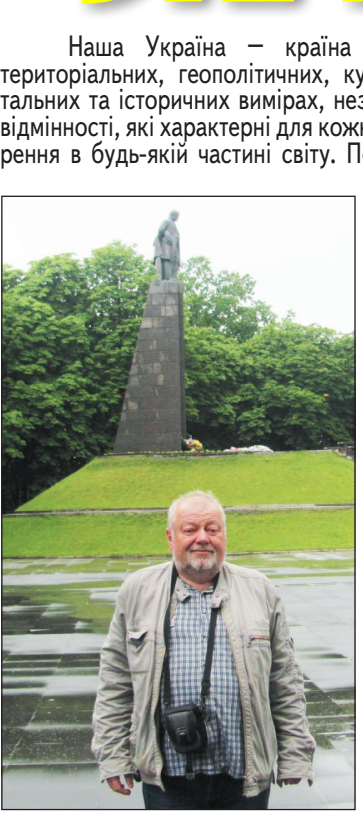

Наша делегація в складі ректора, професора Афанасія Ломаковича, декана факультету іноземних мов, доцента Володимира Мазурка, професора кафедри англійської філології Анатолія Янкова, завідувача навчальної частини Олександра Петровського, головного тренера футбольної збірної інституту, минулорічного чемпіона України серед ВНЗ Анатолія Антонюка, здійснила символічний рейд за маршрутом Крути – Батурин – Канів – Чигирин – Суботів – Холодний Яр.

На першому етапі маршруту вони вшанували пам'ять героїв п'ятигодинного бою під Крутами, що відбувся 29 січня 1918 року за 130 км на північний схід від Києва між загоном київських студентів і бійців вільного козацтва чисельністю в чотириста вояків із чотиритисячною більшовицькою армією під командуванням Михайла Муравйова. Нині на місці бою встановлено пам'ятник, чим бойовий подвиг студентства врятовано від забуття.

Подібно до того, як класик української поезії Павло Тичина відгукнувся на бій під Крутами віршем "Пам'яті тридцяти", після відвідин міста Батурина, яке відіграло значну роль в історії України і з яким пов'язана діяльність козацьких гетьманів Дем'яна Многогрішного, Івана Самойловича, Івана Мазепи, Пилипа Орлика, Кирила Розумовського, член нашої делегації, філолог Анатолій Янков написав поетичний твір "Над річкою Сейм":

Тихо та стрімко річка пливе,
Зносить минуле… далеке
Долю свою ніяк не збагне…
Сумно кружляють лелеки.
Небо в сльозах – ридає дощем.
Буде віками тужити!
Душу і серце наповнює щем –
Важко забути! Ще важче – з цим жити…
Ребрами білими пнуться увись
Білі берези плакучі.
Обрій туманний грізно завис,
Спогади тліють пекучі.
В зародку вбиті надія, любов,
Зрубана віра шаблями…
Каїн пролив отут праведну кров,
В люті шалів до нестями.
… Стрімко, хоч тихо, й нині пливе
Річка нелегкої долі.
Світ оновився. Життя йде нове,
Сповнене доброї волі.

Після Батурина шлях проліг до Канева, згадуваного в історико-літературних джерелах з XI століття, і пов'язаного з діяльністю видатних постатей української історії Івана Підкови, Якова Шаха, Самійла Кішки, Северина Наливайка, Криштофа Косинського і, зрозуміло, Тараса Шевченка, чиє ім'я і життєтворчість увіковічнені в Шеченківському національному заповіднику "Тарасова гора", зокрема пам'ятником на могилі Великого Кобзаря.

Наступним був Чигирин – не просто районний центр Черкаської області, а колишня резиденція Богдана Хмельницького і столиця гетьманської держави в 1648–1660 рр. Тут же на початку жовтня 1917 року проходив з'їзд вільного козацтва, на якому козацьким керманичем було обрано Павла Скоропадського.

Неподалік від Чигирина – Суботів, село на правому березі річки Тясмин, притоки Дніпра. Село пов'язане з родиною Хмельницьких. Спочатку воно було власністю Михайла Хмельницького, батька Богдана. Потім сам Богдан збудував палац-фортецю, що стала однією з його резиденцій. Тут жив і похований син Богдана Тиміш. Тарас Шевченко відвідав Суботів і зробив відомі малюнки "Богданова церква в Суботові", "Богданові руїни в Суботові", "Чигирин з Суботівського шляху", а пізніше написав вірш "Стоїть в селі Суботові".

В Холодному Яру, де завершувався рейд нашої делегації, поєдналися велич української історії та неповторна краса української природи. Холодний Яр як реліктовий лісовий масив на Черкащині має важливе історичне та природоохоронне значення. Він згадується в описі битви руських і литовських воїнів з ординцями в 1363–1367 рр. У XVIII ст. у Холодному Яру була організована Холодноярська Січ і він на десятиліття став головною базою гайдамаків, увійшов до історії Коліївщиною 1768 року на чолі з Іваном Гонтою та Максимом Залізняком. Цим подіям Тарас Шевченко присвятив поему "Гайдамаки" та вірш "Холодний Яр". Звитяжна історія Холодного Яру продовжувалася і в минулому столітті: з 1918 по 1922 рік повстанські загони утримували незалежність Холодноярської Республіки як часточки незалежної України. Окремі епізоди антибільшовицької боротьби на теренах Холодного Яру описані у відомому романі лауреата Шевченківської премії Василя Шкляра "Чорний Ворон".

...Поїздка підтвердила: Україна з усіма перипетіями її історичної долі, з невичерпним розмаїттям духовної і матеріальної культури – єдина країна. Єдина у своїй трагічній минувшині. Єдина у своєму складному сьогоденні. Єдина у своїй європейській прийдешності.

"Замок" - газета КОГПІ ім.Тараса Шевченка
Видається українською мовою.
Свідоцтво **ТР №422-22Р**, 05.12. 2006 р.
Індекс **96492**
Засновник і видавець: трудовий колектив КОГПІ ім. Тараса Шевченка

Наш розрахунковий рахунок:
35427008001808
МФО 838012
УДК в Тернопільській області
ЗКПО 02125556

Головний редактор
Анатолій БАГНЮК
Літературний редактор, відповідальний секретар
Ніна БАГНЮК
Редактор-дизайнер
Сергій ЮРЧУК

Редактор відділу студентської молоді, оператор комп'ютерного набору і верстки
Валентина КАЩУК
Фотохудожник
Петро ДАНИЛЮК

Видрукувано у ТОВ "Буковинський видавничий дім" м.Чернівці, вул. Лесина, 31
Наклад 1200 прим.

Наша адреса: 47003, вул. Ліцейна, 1, м.Кременець, Тернопільська обл.